

BIBLIOTECA

PENTRU TOȚI

J.-H. FABRE

MINUNILE

Instinctului la gănganii

PĂIANJENII

LĂCUSTA VERDE

TRADUCERE DE

V. DEMETRIUS

EDITURA

UNIVERSAL M. Moșier & Co.

Prețul Lei 12.—

10723

Dicționare: Pentru explicarea cuvintelor radicale și a zicerilor străine din limba română de S. & N . . .	927—31
• Germano-Român de Em. Grigoriwicz și W. Ghil	810-821
Dimitriu E. Manual practic de fotografie, cu figuri explicative	740-742
Dostoiewski F. Nuvele	629
• Povestiri	421
• Precocii. Roman trad. de N. Dașcovici	460—1
• Suflet de copil. Roman, trad. de N. Dașcovici	509-510 b
• Spovedania lui Stavroghin. Ciudată și turburătoare cercetare în fundul sufletului omenesc	1117-1118
Doyle Conan. Sherlock Holmes	311
• Alte aventuri	360
Dufresne. Jocul de șah, călăuză practică pentru jucători și începători	596—99
Dulfu Petre. Legenda țiganilor, în versuri	70
Dumas A. Fiul. Dama cu Camelii, roman	280-2 b
Damas Al. Tatăl. Monte-Cristo, roman de mare celebritate. Complect. Va apare în cursul anului 1930.	
Dumitrescu N. I. Povești Oltene	1151—52
Eftimiu Victor. Dar de nuntă, un mă-nunchiu de schițe alese	699
Eminescu. Poezii. Volum în care se cuprind toate poeziile incontestabile	195—98
• Povești și nuvele	278-9 b
Esop. Viața și pildele lui	466
Euripide. Ecuba, tragedie, trad. de Eugenia Dinescu în versuri	302
• Itigenia în Aulida, trad. de P. Dultu, în versuri	408-409

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

J.-H. FABRE

MINUNILE
INSTINCTULUI LA GÂNGĂNII

PĂIANJENII

LĂCUSTA VERDE

TRADUCERE DE

V. DEMETRIUS

552.215

BUCUREȘTI

EDITURA LIBRĂRIEI „UNIVERSALA“ ALCAIAY & Co.
27, — Calea Victoriei, — 27

10723

D

PĂIANJENII

Licoza sau tarantula cu pânțele negru.

V i z u i n a.

Michelet ne povestește că, pe când era ucenic la o tipografie într'o pimiță, avea legături de prietenie cu un păianjen. La anume ceas. o rază de soare se strecura prin ferăstruia tris-tului atelier și lumina casa micului cu-legător de slove de plumb. Vecinul cu opt picioare cobora atunci de pe pânza sa și venia pe marginea casei ¹⁾, să se bucure de lumină. Copilul îl lăsa. Il primia ca pe un prieten, pe mosăfirul încrezător, adevărată bucurie față de multa lui plictiseală. Când sântem lip-siți de societatea omului, ne refugiem lângă dobitoace, fără să pierdem nimic.

1) Casă, așa se numește cutia cu multe despăr-țituri în care sânt aranjate literele tipografice.

Nu sufer, mulțumesc lui D-zeu, de tristețile unui beci: singurătatea mea râde de lumină și de verdeață; asist când vreau, la sărbătoarea din câmpie, la fanfara mierlelor, la simfonia greerilor. Și totuș, cu mai multă cucernicie de câtă avea tânărul tipograf, sânt prieten cu paingul. Il admit în intimitatea cabinetului meu de lucru, îi fac loc în mijlocul cărților, îl așez la soare pe marginea ferestrei, îl vizitez cu patimă acasă la el, la câmp. Raporturile noastre n'au de țintă o simplă diversiune la amărăciunile vieții, de care am, ca oricare, partea mea; eu pun păianjenului o mulțime de întrebări, cărora, uneori, bine-voește să-mi răspundă.

Ah, ce frumoase probleme suscită vizitele sale! Ca să le expun cu vrednicie, n'ar fi rău să am minunatul penel pe care avea să-l aibă micul tipograf. Bun ar fi condeiul lui Michelet, dar eu abia am un creion prost și necioplit. Dar să încerc: chiar când este rău îmbrăcat, adevărul este tot frumos.

Cel mai robust dintre păianjenii ținutului meu este licoza de Narbonne sau tarantula cu pânțelele negru, împodobit cu catifea neagră pe fața inferioară, sub burtă mai ales, galonat cu brun pe

abdomen, inelat cu cenușiu și alb pe picioare. Terenurile sterpe, prundurile, pline de cimbru ars de soare, sânt locurile sale favorite. In laboratorul meu am vreo douăzeci de ascunzători de păianjeni. Rare ori trec pe lângă taințele acelea fără să-mi arunc privirea în fundul lor, unde lucesc, ca diamantele, cei patru ochi mari ai recluzelor; ceilalți patru, mult mai mici, nu se văd la adâncimea aceea.

Sălașele acestea sânt puține, adânci de un cot, mai întâi verticale, apoi aduse.

Diametrul lor mijlociu este de un deget. In gura găurii este un colac alcăiut din pae, fire de tot neamul, până și pietricele de grosimea unei alune. Toate acestea sânt cimentate cu mătase. Adesea paingul se mărginește să apropie frunze uscate din vecinătate, pe care le leagă cu fire de ale sale, fără să le rupă de pe plantă. Adesea, iarăș, preferă să facă zidărie din pietricele. Natura materialelor la îndemâna licozei, în apropiata vecinătate a șantierului de construcție, hotărăște natura colacului din jurul vizuinei sale. Nu stă să aleagă: totul e bun, cu condiția să fie apropiat.

Direcția este verticală atât cât îngăduie obstacolele frecvente într'un ase-

menea sol. Puțin nisip, — se scoate, se aruncă afară, dar piatra este ca o lespede și paianjenul o ocolește, strămbându-și după ea galeria. Dacă asemenea piedică se repetă, lăcașul devine o peșteră întortochiată, cu bolți de pietricele, cu hudite comunicând între ele prin defileuri bruște.

Defectul acesta este fără inconvenient, câtă vreme proprietarul cunoaște, locuindu-l, ungherele și caturile imobilului său. Dacă se aude vr'un sgomot sus, care-o poate interesa, licoza urcă din schimnicia-i întortochiată cu aceeași repeziciune ca într'un puț vertical. Se prea poate să găsiască un avantaj în sinuozitățile prăpastiei sale, când e nevoită să târască o pradă care se apără.

În deobște, fundul vizuinei se mărește într-o cameră laterală, loc de odihnă în care paingul meditează îndelung și trândăvește dulce, când are burta plină.

Având casă, când vine bătrânețea, licozei îi place foarte mult să stea la cămin. S'au împlinit trei ani de când trăiesc în intimitate cu ea. Am instalat-o în mari vizuine pe marginea ferestrelor cabinetului meu, și o am zilnic sub ochi.

Ei bine! foarte rar o surprind afară. la câteva degete de sălașul ei, unde intră repede la cea mai mică larmă.

Este bine-înțeles că, în libertatea câmpiei, licoza nu merge în depărtare să culeagă material pentru zidirea parapetului său și că ea utilizează ce găsește în pragul porții. În asemenea condiții, piatra de construcție se sfârșește și zidăria se oprește din lipsa de materiale.

Am voit să aflu ce dimensiuni ar putea lua edificiul circular, dacă arahneida ar fi aprovizionată la nesfârșit. Cu captivi, al căror furnisor sânt eu, lucrul e ușor. Fie chiar numai pentru a veni în ajutorul celui care ar voi să reia într'ozii relațiile acestea cu marele paing al pământurilor sterpe, să spunem în ce consistă instalația acestor musafiri ai mei.

O mare vizuină, adâncă de-o palmă, e plină de pământ roșu, amestecat cu pietriș, aidoma celui din locurile umbulate de licoză. Udat atât cât să se poată face tencuială, solul artificial este pus strat cu strat în jurul unei trestii centrale de calibrul celui din vizuina naturală a animalului. Când recipientul este plin până 'n gură, trag trestia,

care lasă căscat un puț vertical. Iată astfel obținut căminul care va înlocui pe cel din câmpie.

Ca să-l gădesc pe schivnicul în stare s'o locuiască, am dat o raită prin vecini. Scos din propria sa locuință, pe care am stricat-o cu bastonul, și pus în stăpânirea alteia, meșteșugită de mine, pânjenul se afundă în ea numai decât. Nu mai ese de-acolo, nu caută mai binele în altă parte. Un clopot mare de pânză metalică e pus pe solul tainitei și previne evadarea.

Dealtfel, supravegherea nu mi se impune necurmat. Mulțumit de noua locuință, prizonierul nu arată nici o părere de rău după sălașul său firesc. Din parte-i, nici o încercare de fugă. Să nu uităm a adăoga că fiecare vizuină nu trebuie să primiască decât un singur locatar. Licoza este foarte neîngăduitoare. Pentru ea, o vecină este hrană, care se mănâncă fără scrupul, când ai de partea ta dreptul celui mai tare. La început, neștiind această neîngăduire sălbatică, mai crâncenă în sezonul de familie, am văzut săvârșindu-se groaznice chiulhanuri sub clopotele mele prea populate. Voi avea ocazia să povestesc aceste drame,

Să cercetăm licozele izolate. Ele nu schimbă absolut nimic locuinței pe care le-am potrivit-o eu cu un crâmpei de trestie. Cel mult, la mari răstimpuri, poate pentru a-și creia în fund o cameră de odihnă, aruncă afară oleacă de țărână. Dar toate, încet încet, construiesc colacul dimprejurul gurii.

Le-am dat din belșug materiale bune, cu mult superioare celor pe care le utilizează, în strâmtoarea resurselor lor. Mai întâi, pentru temelie, mici pietre netede, din care unele au grosimea unei migdale. Cu pietrele acestea sânt amestecate scurte bucăți de rafia, panglici înguste, ușor de îndoit. Ar putea fi toate acestea întrebuințate la coșul arahneidei mlădițe subțiri și foi uscate de graminee. În sfârșit, comoară nespusă, de care niciodată licoza n'a făcut uz, pun la dispoziția prizonierilor mei fire groase de lână, tăiate de un deget de lungi.

Fiindcă țin totdeauna să aflu dacă dobitoacele mele, cu superbele lor lentile oculare, sânt apte să deosibiască colorile și dacă preferă pe unele din ele, fac un amestec de fire de lână de colori diferite: roșii, verzi, albastre, albe. Dacă are preferință, are să aleagă.

Licoza lucrează totdeauna noaptea,

lucru supărător, care nu-mi îngăduie să urmăresc pe lucrătoare în metodele sale. Văd rezultatul și atâta tot. Dacă aș vizita șantierul la lumina unui felinar, nu aș obține mai mult. Foarte șfioasă, gângania s'ar cufunda pe dată în ascunzătoarea sa și nesomnul meu ar fi zadar nic. Pe de altă parte, ea nu e totdeauna la lucru, ci numai când îi abate. Două, trei fire de lână sau de rafia puse la locul lor, este toată truda unei nopți. La încetineala aceasta adăogați lungi șomagii.

Două luni se scurg și rezultatul risipelor mele depășește adăstarea mea. Bogate încât să nu știe ce să facă cu avuțiile lor culese din cea mai mare apropiere, licozele mele și-am zidit donjonuri, necunoscute de întreaga lor rasă până acum. În jurul orificiului, pe un povârniș blajin, pietricele plate și netede au fost înșirate, sumedenie. Cele mai voluminoase, blocuri ciclopice față de animalul care le clintește, sânt întrebuințate tot atât de mult ca și celelalte.

Pe pietrișul acesta se înalță donjonul. Este o înlănțuire de fire de rafia și de fire de lână culese la întâmplare, fără distingerea colorilor. Roșul și albul, gal-

benul și verdele se amestecă fără ordine. Licoza este indiferentă la atracții cromatice.

Rezultatul final este un fel de manșon, înalt de două degete. Păenjenis leagă bucățile între ele, așa că totul are aspectul unei stofe grosolane. Fără să fie de o corecțiune ireproșabilă, căci sânt totdeauna pe afară piese protivnice, nesupuse lucrătoarei, edificiul colorat nu este lipsit de merit. Pasărea, care-și face cuibul ca de pâslă, n'ar isbuti mai bine. Cine vede acasă la mine ciudatele lucrări multicolore, le crede produsul industriei mele, anume pentru vr'o șiretenie experimentală, și foarte mult se miră când află pe adevăratul autor al operii. Nu i-ar trece nimănui prin cap că paingul este în stare de asemenea monument.

Se înțelege dela sine că, în libertate, licoza nu se dedă la o arhitectură așa de luxoasă. Am spus motivele: este caznică prea mult, ca să umble după materiale; întrebuintează ce găsește în juru-i, resursă foarte mărginită. Tărână, fără-mituri de piatră, câte-va pae, câte-va grăunțe uscate, și cam atâta tot. Deaceea lucrarea este mai totdeauna mo-

destă și se reduce la un parapet, care nu atrage de fel atenția.

Captivii mei ne arată că, dacă materialele textile, cu care o prăbușire nu mai este de temut, sânt berechet, licozei îi plac turnurile înalte. Ea cunoaște arta donjonurilor și o pune în practică de câte ori are mijloace.

La ce bun acest ultim edificiu? Ascunzătorile mele au să ne spună. Pasionată de vânătoare câtă vreme n'are domiciliu, licoza, odată stabilită, preferă să stea la pândă și să aștepte prada. În toate zilele, în toiul căldurii, văd pe captivile mele urcându-se de sub pământ și așezându-se pe crenelurile castelului lor de căpătâe de lână. Au atunci o poză și o gravitate cu adevărat superbe. Cu pânțelele rotund înăuntru găurii, cu capu-afară, picioarele adunate pentru salt, ceasuri peste ceasuri, așteaptă nemișcate și îmbibate voluptos de soare.

Când o bucățică gustoasă trece, îndată, din vârful turnului ei, se repede, promptă ca o săgeată. Cu o lovitură de pumnal în ceafă, încremenește lăcusta, libelula și orice alt vânat, al cărui furnisor sânt eu. Tot așa de

repede sue donjonul și intră cu prada. E o minune de îndemânare și iuteală.

Foarte rar scapă o gânganie, poate fiind departe, nu chiar în raza avântului pânditoarei. Dar dacă vânatul se află la oarecare distanță, de pildă pe zăbrelile clopotului, licoza nu ține socoteală. Disprețuitoare de urmăriri, lasă prada să hoinărească. Ca să dea lovitura sa, îi trebuie succes sigur. Il obține, prin mijlocirea turnului. Ascunsă după zid, vede pe cel care vine; îl supraveghează, și când este la îndemâna sa, se aruncă asupra-i. Cu metoda aceasta de bruscă surpriză, afacerea e sigură. Fie că e aripat sau iute la picior, îndrăsnitul ce se apropie de capcană este pierdut.

Asta presupune, e adevărat, din partea licozei, o frumoasă răbdare, căci vizuina nu este cu nimic o undiță și nu atrage victimele. Cel mult, reliefurile turnului poate ispiti ca lăcaș de odihnă pentru vr'un drumeț obosit. Dar dacă nu vine azi; va veni mâine, poimâine, sau și mai târziu, căci sânt pe lume lăcuste nenumărate, și nu-și prea stăpânesc salturile. Intr'o zi sau alta, va purta pe vreuna norocul la marginile ascunzătorii. Se va năpusti atunci a-

supra pelerinului, paingul, de pe înălțimea întăriturii. Până atunci încordare neturburată. Mănânci când poți, dar vine vremea și mănânci.

Cunoscând foarte bine aceste târzii eventualități, licoza adastă deci, nu prea îngrijorată de o abstenență prelungită. Are stomacul îngăduitor, astăzi ghiftuit, mâine gol de tot. Mi se întâmplă să caut săptămâni întregi datoriile mele de aprovizionare, dar pensionarilor mei nu le prea pasă. După o lungă ajunare, nu peire, ci ospăț de lup. Mâncăii aceștia sânt toți la fel: înghit azi cumplit în vederea întărcării de mâine.

O u a t u l .

Norocul, resursă meschină, îmbină câteodată foarte bine lucrurile. La începutul lunii August, copiii mă chiamă în fundul curții, fericiți de ceeace au găsit printre rosmarini. E o licoză minunată, cu pânțece uriaș, semn că va oua.

Zece zile mai apoi, disdedimineată, o surprind că se pregătește de lehuzie. Pe nisip, pe o întindere aproape cât palma, ea țese mai întâi un păenjenis

grosolan, inform, dar fixat cu tărie. Pe locul acesta va opera păianjenul.

Și iată că pe temelia aceasta, care o va feri de nisip, licoza lucrează o pânză rotundă, mare cât o piesă de douăzeci de lei (românească), de o mătase albă superbă. Cu o mișcare blândă, mereu aceeași, ca regulată de roțile unui bun ceasornic, capătul pântecelui se ridică, se lasă, atingând de fie-ce dată ceva mai departe locul de sprijin, până ce este atinsă toată porțiunea.

Atunci, fără ca paingul să se mute, oscilația este reluată în sens invers. Mulțumită acestui du-te-vino, întretăiat de numeroase atingeri, se obține o fâșioară de pânză, de o țesătură foarte corectă. După asta păianjenul se mută puțin, urmând o linie circulară, și mai împlinește o fâșioară.

Rotocoala de mătase, un fel de farfuriară, mișel concavă, nu este de fel împlinită în mijloc. Singure marginile sporesc în grosime. O strachină cu spărtură la mijloc emisferică, cu un mare bord plat.

Este momentul ouatului. Cu o singură și repede emisiune, ouăle, cleioase și galben-palide, sânt depuse în chiuvetă, unde toate la oaltă fac un globuleț, care

tâșnește parcă din cavitate. Tesătura începe iar. Cu bătăi mici, capătul pân-tecelui ridicându-se și lăsându-se ca pentru țeserea pânzei rotund, emisfera descoperită se învâluie. Rezultatul este o pilulă încadrată în mijlocul unui covor rotocoală.

Picioarele, neocupate până acum, lucrează și ele. Indrugă și rup unul câte unul firele care mențin pânza rotundă întinsă pe grosolana rețea de sprijin. În acelaș timp undrelele apucă pânza, o ridică încet, încet, o smulg dela temelia ei și o aduc pe ghemul ouălor.

Operația este trudnică. Intregul edificiu se clatină, se detașează, murdărit de nisip. Repezi manevre ale picioarelor îndepărtează fâșiile necurate. Tute, prin violente mișcări ale undrelor care trag, printr'o măturare a picioarelor care alungă, licoza smulge sacul cu ouă și-l obține curat, slobod de orice adaos.

Este o pilulă de mătăsărie albă, dulce la pipăit și tare. Are mărimea unei cireși mijlocii. O privire atentă descopere o cută pe care vârful unui ac poate să o ridice fără primejdie. Tivul acesta, în general foarte puțin deosebit de restul suprafeței, nu-i altceva decât mar-

ginea pânzii circulare îndoită peste emisferul inferior. Celălalt emisfer, pe unde va avea loc eșirea, este mai puțin fortificat; el are drept unic înveliș păenjenişul țesut peste ouă, odată după ouare.

In lăuntru, nimic altceva decât ouăle.

O întreagă dimineată, dela ora cinci la nouă, s'a lucrat numai la păenjeniş și apoi la smulgere. Sdrobită de oboseală, muma apucă cu picioarele scumpa ei pilulă și stă neclintită. Astăzi nu voi vedea mai mult de atât. A doua zi o găsesc cu sacul de ouă spânzurat la spate.

De-acum, până la eșirea puilor, ea nu mai părăsește prețioasa povară care, fixată prin fire de un ligament scurt, trage spre pământ. Cu samarul acela care-i atârnă, ea aleargă la treburi; se plimbă sau se odihnește; își caută prada, o atacă, o mănâncă. Dacă vre-un accident îi depărtează traista, o pune îndată la loc. Iglifele o ating într'un punct oarecare, și atât ajunge, lipitura se face negreșit.

Lucrul bombitei terminat, unele păenjenite fug, vor să vadă ținutul, înainte de îndelungata ședere ce va să vie. sânt văzute uneori rătăcind fără țință

și târându-și samarul. Mai curând ori mai târziuâ vagabondele se întorc acasă, și nu se sfârșește luna lui August fără ca din fiecare ascunzătoare fâșiitul unui pai să nu dea la iveală o mumă cu desaga ei spânzurată. Pot să-mi procur ori câte vreau și să-mi îngădui experiențe de un mare interes.

E vrednic de văzut spectacolul licozei trăgând după ea comoara ei, nepărăsind-o niciodată, nici zi, nici noapte, în vremea odihnei ca și a vegherii și apărând-o cu o îndrăsneală care împune. Dacă încerc să-i iau sacul, ea îl strânge cu desnađejde la piept, se acată de cleștele meu, îl mușcă cu dinții ei veninoși. Aud scârțâit de pumnale pe fier. Nu, ea n'ar lăsa săl i se răpiască fără pedeapsă traista, dacă degetele mele n'ar umbla cu cleștele.

Trăgând și răsucind, răpesc pilula licozei, care protestează furioasă. I-arunc în schimb pe-a alteia. O apucă numaidecât cu undrelele, o înlănțue cu picioarele, o atârnă în păenjenis. A alteia sau a ei, este tot una pentru păenjenită, care pleacă mândră cu tolba streină.

O probă de alt soi, cu altă mamă, face înșelarea mai isbitoare. Inlocuiesc

sacul legitim cu al unei epeire¹⁾. Colorația și suplețea țesăturii sânt aceleași. forma însă este alta. Obiectul furat este un glob: obiectul oferit este un conoid cam teșit, înstelat de eșituri unghiuloase la marginea bazei sale. Păenjenita nu ține socoteală de nepotrivirea aceasta. Grabnic, lipește de păenjenis ciudata desagă, și iat-o mulțumită, ca de adevărata ei pilulă. Mișeliile mele de experimentator n'au altă urmare însemnată. Când însă vine ceasul puilor, timpuriu pentru licoză, târziu pentru epeiră, amăgita părăsește sacul strein și nu-i mai dă nici o atenție.

Să sondăm și mai mult prostia lehuzei. Licozei, pe care am răpit-o de ouăle ei, îi arunc o bilă de plută, grosolan făcută și echivalentă în volum cu pilula furată. Obiectul de plută, așa de deosebit de punga de mătase, este primit fără nici un scrupul. Cu cei opt ochi ai ei, în care strălucește sclipirea nestimatelor, dobitocul ar trebui să-și vadă greșala. Habar n'are. Cu dragoste înlănțue bila de plută. o mângâie, o pune în păenje-

1) Altfel de paing mare, de grădină.

niș și o poartă apoi ca pe adevărata ei comoară.

S'o facem pe alta să aleagă între fals și real. Pilula legitimă și bila de plută sânt puse în acelaș timp în arena borcanului. Va ști păenjenita să recunoască ce este al ei? Proasta nu e în stare. Se repede, pripită, apucă la întâmplare, acum bunul său, acum perfidul obiect. Ceeace a apucat bine din primul avânt, îl spânzură numaidecât.

Dacă măresc numărul bilelor de plută, dacă pun patru, cinci printre care se află și adevărata grămăjoară, rareori licoza ia ce trebuie. Cunoștință, alegere, nu se pomenește. Ce-a apucat la noroc este păstrat, bun sau rău. Fiind mai multe pilule de plută, păenjenita cu una dintre ele se alege mai adesea.

Năuceala asta a licozei mă descurajează. Să fie oare înșelat animalul de moalele contact al plutei? Pun ghemulețe de hârtie și de bumbac, pe care le fac rotunde învelindu-le cu foarte puțină ață. Și unele și altele înlocuiesc sacul răpit.

Coloarea oare să înșele, fiind deosemena albă la toate ghemotoacele? În locul operii sale, dau licozei un ghem de mătase stacojie. Extraordinara pilulă

este acceptată și e strajnic de păzită ca și celelalte.

F a m i l i a.

Mai mult de trei săptămâni, licoza târăște desaga cu ouăle, spânzurată în plasă. Să binevoiască cititorul să-și aducă aminte probele expuse în articolul precedent, mai ales acelea cu bila de plută și cu ghemul de ață, prostește primit în schimbul adevăratei grămăjoare. Ei bine, mama asta așa de zăbăucă, mulțumită cu orice i-ar bate picioarele, are să ne minuneze cu devotamentul ei.

Fie că se urcă din puțul său ca să stea la parapet să se însoriască, fie că intră brusc în subterană dacă s'a ivit vre-o primejdie, fie că vagabondează înainte de a se domicilia, nu-și părește niciodată scumpul desag, care o încurcă la mers, la aburcat, la salturi. Dacă vr'un accident o desparte de punctul de suspensie, ea se aruncă înebunită asupra comorii sale, o apucă cu dragoste, gata să muște pe cine ar voi să i-o răpiască. Adesea, eu sânt ticălosul. Aud atunci scârtâind vârfulile colților veninoși pe oțelul cleștișoarelor mele,

care trag într'o parte, pe când licoza trage de alta. Cu ce repede contact atorcătoarelor ei, pilula este repusă la loc și paingul se depărtează cu pas mari, mereu amenințatoare!

Către finele verii, toți domiciliatii, bătrâni și tineri, fie în captivitate pe marginea ferestrei, fie în libertate în alele curții, îmi dau în fiecare zi următorului minunat spectacol. Dimineata, de nu se face cald și soarele dă spre vizuină întemnițatele se urcă dela adâncul lor cu sac cu tot, și staționează la gaură. Cât ține sezonul cel frumos, fac lungă sieste la soare în pragul schitului, dar acum nu mai au aceeași poză.

Odinioară, licoza venia la soare pentru ea însăși. Sprijinită de parapet, ținea afară din puț jumătatea dinaintea trupului. Ochii se săturau de lumină și gogoloiul trupului rămânea în întuneric. Impovărată de sacul cu ouă, pănenița schimbă poza: partea dinaintea în puț și cea dinapoi afară. Cu picioarele dinapoi, ea ține ridicată deasupra tainiței alba pilulă umflată de sământă. O întoarce binisor, o sucește ușurel, ca să prezinte toate fețele luminii înviețoare. Și asta ține jumătate de zi, cât este temperatura ridicată; și reîncepe

cu o minunată răbdare vreme de trei patru săptămâni. Ca să le clociască, pasărea acoperă ouăle cu puful pieptului, le apasă pe caloriferul inimii sale. Licoza le întoarce pe ale sale înaintea focului suveran; le dă soarelui să le clociască!

În primele zile ale lunii Septembrie, tinerii, născuți de cât-va timp, pot să se iviască.

Intr'o singură ședință, întreaga familie ese din sac. Puii aburcă numai de cât pe spatele mamei. Cât despre sacul gol, sdreanță fără valoare, e asvârlit afară din vizuină. Licoza nu-i mai dă nici o atenție. Imbulziți unul într'altul, câteodată în strat îndoit și întreit, după cât de mulți sânt, se înșiră pe spina-rea mumei care, timp de șapte luni, ziua și noaptea, are să-și poarte familia. Nicăiri nu se poate vedea priveliște familială mai frumoasă.

Din când în când, văd pe drumul meu câte o laiotă de Țigani, porniți la vr'un iarmaroc. La sânul mamei, oacăe un nou născut. Un prunc mai mărișor e în cărcă Țigăncii; altul i se ține de poale; alții sânt la doi pași și culeg dudele picate, Nepăsătoare prăsilă și

prăsitori! Veseli și fără para, merg. Soarele e cald și pământul rodnic.

Dar tabloul acesta pălește înaintea licozei, neasemuite țigănci, a cărui progenituri se socotește cu sutele! și toată lumea aceasta, din Septembrie până în Aprilie, fără o clipă de răgaz, găsește loc pe spatele mamei, stă bine și se plimbă.

Sânt cumiți de altfel micuții. Nu se clinește unul, alcătuesc o draperie, o gioarsă de haină în care mama este de nerecunoscut. E un animal? E un cocoș de câlți? O grămăjue de grăunte mici legate între ele? Prima aruncătură de ochi nu dumirește.

Echilibrul acestei pâsle vii nu e așa de grozav, încât căderile să nu fie dese, mai ales când mama urcă din ascunzătoarea sa și vine pe pragul acesteia să-și țină la soare copilașii. Cea mai ușoară atingere de galerie răstoarnă o parte din familie. Accidentul e fără gravitate. Cloșca, îngrijorată de puii ei, caută pe cei rătăciți, îi cheamă, îi adună. Licoza însă nu cunoaște restricțiile acestea materne. Nepăsătoare, lasă pe cei căzuți să iasă din necaz singuri, ceea ce ei fac cu foarte multă îndemânare. Poți să spui că nu se vaită, se

șterg frumos și se reurcă în șea. Pe dată, cei căzuți găsesc un picior de-al mamei, obișnuită pârghie de urcare. Sue grabnic până în spinarea îndurătoare, cât ai clipi, scoarța animală e refăcută.

Să vorbești aci de amor matern ar fi, cred, excesiv. Duiosia licozei pentru copiii săi n'o depășește de loc pe a plantei care, streină de oricare sentiment afectuos, are totuș față de grăunțele sale, griji de o deosebită delicatețe. Animalul, în multe cazuri, nu cunoaște altfel de maternitate. Ce-i pasă licozei de tân-cii ei? Primește pe ai alteia tot așa de bine ca pe ai ei. E mulțumită, numai să aibă o liotă pe spate, fie din pân-tecele ei purceasă, fie din altă parte. Amorul real matern nu se găsește aci.

Cu un clește, iau toată povara uneia din păenjenite și o duc la alta, care are și ea destui pui pe spate. Răpiții găsesc degrabă picioarele noii mame, se urcă repede pe ele, până pe spatele binevoitoarei, care nu-i refuză. Se vâără printre ceilalți și, fiindcă sânt prea mulți, trec de pe burtă pe piept, pe cap chiar, dar lăsând ochii descoperiți. Nu trebuie s'o chiorască pe purtătoare. O cere siguranța tuturor. Ei o știu și respectă,

lentilele oculare, ori cât ar fi populația de îmbulzită. Tot animalul este acoperit de spuza de copiii, afară de picioare, care trebuie să păstreze libertatea lor de mișcare, și dedesuptul corpului, unde sânt de temut frecările de pământ.

Peste toți aceștia, pun cu cleștele a treia familie, tot așa de pacinic primită. Se va mai strânge puțin, se suprapun, și toată lumea găsește loc. Licoza și-a pierdut orice față de animal. E o sburleală fără nume, care umblă. Căderile sânt dese, urmate de urcări.

Bag de seamă că am atins, nu limitele bunăvoinței purtătoarei, ci pe ale echilibrului. Painga ar adopta la nesfârșit alți copii gășiți, dacă i-ar mai îngădui spatele și să le dea o poziție stabilă. Să rămânem aci. Să redăm fiecărei mame o familie, culegând la întâmplare. Au făcut se înțelege, schimbări, dar asta n'are urmări: fii adevărați sau adoptați sânt acelaș lucru în ochii licozei.

Poate ar voi să știe cineva, în afară de artificiile mele, în împrejurări în care nu intervin dacă binevoitoarea educatoare se însărcinează vr'odată cu un supliment de familie. Poate deasemenea ar vrea să știe ce devine această

asociație de legitimi și de venetici. Pentru această dublă întrebare sânt foarte înarmat.

Am așezat sub acelaș clopôt două bătrâne matroane împovărate de pui. Fiecare în casa ei depărtată de cealaltă pe cât îngăduie mărimea locului. Distanța este de-o palmă. Nu este destul. vecinătatea aprinde curând gelozii sălbatice între aceste neîngăduitoare, silite a vieții de-oparte una de alta, ca să-și lase un domeniu de vânătoare suficient.

Intr'o dimineată, surprind pe cele două mueri învrăjbite la suprafața solului. Cea învinsă zace pe spate; victorioasa, cu burta pe burta adversarei sale, o strânge cu picioarele, o imobilizează. În amândouă părțile, colții veninoși sânt deschiși, gata să muște fără să cuteze încă, atât sânt de temute amândouă. După o așteptare îndestul de lungă, cu schimb de amenințări numai, cea mai puternică, aceea care e de-asupra, închide mașina ucigașe, sfarmă capul celei care zace. Apoi, liniștit, mărunțel, o mănâncă pe răposata.

Pe când mama e devorată, ce fac micuții. Lesne de consolată, nepăsători de scena groaznică, se urcă pe spatele învingătoarei și se așează, talmeș-balmeș

cu familia legitimă. Căpcăuna nu se împotrivesc, îi primește ca pe ai săi. Se ospătează din mumă, dă azil orfanilor

Să mai spunem că, luni întregi, până la emanciparea finală, îi va purta, fără să-i deosibiască de ai săi. Dintru început, cele două familii, așa de tragic unite, fac una singură. Vedeți dar cât de nepotrivit ar fi să pomenim de iubire de mamă și de duioșii.

Își hrănește măcar licoza puii de pe spatele ei? Ii pofteste când a prins ceva? Așa am crezut și eu și, dornic să asist la agapele familiale, am pus o atenție specială în supravegherea mamei, când mâncau. Foarte des consumația se face în vizuină, ferită de priviri. Dar se întâmplă ca prada să fie mâncată afară, sau pe pragul locuinței. De altfel e ușor să crești o licoză și familia ei sub clopot de pânză metalică, cu un strat de pământ în care niciodată nu-i va veni în gând licozei să facă puț, asemenea lucrare nefiind de sezon. Totul este atunci în vileag.

Ei bine, pe când mama mestecă și mestecă, stoarce, face clei, puii nu se mișcă de pe spatele ei. Nu-și părăsește unul locul, nu are aerul că ar vrea să coboare, ca să ia parte la mâncare.

Mama, nici ea nu pofteste pe vre-unul la masă, nu păstrează nimic pentru ei. Se satură, iar ceilalți privesc, mai degrabă sânt nepăsători la cele ce se petrec. Desăvârșita lor nepăsare când licoza ospătează arată că au un stomac fără trebuințe.

Cu ce sânt ei nutriți vreme de șapte luni de educație? S'ar fi putut crede că din exudările furnizate de corpul păenjenitei. Micuții s'ar hrăni, în neclintirea lor, dintr'o vermină parazitară.

Să părăsim ideia aceasta. Nu-i vezi niciodată punând gura pe pielea căre ar trebui să fie pentru ei un fel de țâță. Pe de altă parte, licoza, nu numai că nu se istovește și stă să piară, ci se menține în stare minunată. La sfârșitul educării, ea e tot atât de grea ca și odinioară. N'a pierdut, atât ar mai trebui, dimpotrivă, a câștigat; a dobândit cu ce să procreeze vara viitoare altă familie, tot așa de numeroasă.

Încă odată, cu ce se hrănesc țâncii? Pentru îndestularea cheltuelii de vitalitate a animalului, să nu se gândiască nimeni la rezerve rămase din ou, mai ales când acele rezerve sânt aproape nimic și trebuie să fie economisite în ve-

derea păenjenişului, materie de însemnătate capitală, din care se face îndată un uz copios. Altceva trebuie să intre în joc în activitatea micului dobitoc.

Prin inerție, s'ar înțelege o abstenență totală; imobilitatea nu e viață. Dar tinerii licozi, deși de obicei liniștiți pe spînarea mamei, sînt pururea gata de mișcare și de grabnic suiş. Căzuți din căruța maternă, repede se scoală, repede urcă pe lungișul unui picior și aburcă sus. Sînt superbi de îndemnatici și de vioi.

Și-apoi, odată la loc, trebuie să păstreze în grămadă un echilibru stabil. Trebuie să-și întindă și să-și înțepeniască unicele mădulare, ca să poată șede acățați unii de alții. În realitate, repaos deplin nu se pomenește la ei.

Iar fiziologia ne spune: nici o fibră nu lucrează fără o cheltuială de energie. Asemănat, într'o largă măsură, mașinilor din industria noastră, animalul are nevoie, pe de-o parte de înoirea organismului său uzat de exercițiu, pe de altă parte de întreținerea căldurii transformată în mișcare.

Poate fi comparat cu locomotiva. Lu-crînd, bestia de fier își strică treptat pistoanele, bielele, roțile, tuburile de în-

călzire, care trebuie readuse în bună stare din când în când. Turnătorul și căldărarul o însdrăvenesc, îi slujesc oarecum *alimentul plastic*, alimentul care se încorporează ansamblului și face parte din tot.

Dar și atunci când este scoasă din atelierul de construcție este nemișcată. Ca să fie în stare să se miște, trebuie să-i dea fochistul *hrana energetică*, adică să-i aprindă câte-va lopeți de cărbune în burtă. Din căldura aceea, iese munca mecanică.

Tot așa cu animalul. Fiindcă nimic nu se face din nimic, oul furnizează mai întâi materialele noului născut; apoi alimente plastice, cărbunari ai făpturilor vii, sporesc corpul până la anumite limite și-l înoesc pe măsură ce se uzează. În acelaș timp, neconținut, funcționează încălzitorul. Combustibilul izvor de energie, nu stă în organism decât vremelnic; el se consumă și dă căldura, din care purcede mișcarea. Viața este un cuptor. Incălzită de hrana sa, mașina animală se mișcă, umblă, se repede, țâșnește, înoată, sboară, pune în tremur în mii de chipuri întregul locomotivei.

Să ne întoarcem la puii de licoză. Până la epoca emancipării lor, nu

cresc de loc. Cum i-au văzut la naștere, așa și după șapte luni. Oul a furnizat materialele necesare minusculei lor făpturi; și cum, pentru moment, pierderile de substanță uzată sânt foarte reduse, chiar nule, un surplus de alimente plastice este inutil, câtă vreme bestiola nu se mărește. Sub acest raport, abținerea prelungită nu opune nici o dificultate. Rămâne însă alimentul energetic, indispensabil, fiindcă mica licoză se mișcă, și foarte vioi, când e nevoie. De unde dar vom spune că isvodește căldura cheltuită în acțiune, când animalul nu primește nici o hrană?

Se prezintă o bănuială. Imi zic: deși nu e dotată cu viață, mașina totuș este mai mult decât numai materie, fiindcă omul a pus în ea ceva din sufletul său. Căci animalul de fier, consumând porția lui de cărbune, arde în realitate vechile păduri îngropate de vremi și prefăcute în cărbune, în care s'a acumulat energia soarelui.

Dobitoacele de carne și de os nu fac altfel. Că se devorează între ele, ori că sânt tributarele plantei, tot stimulentul căldurii solare le însuflețește, căldură înmagazinată în iarbă, în fruct, în sămânță și în cei care s'au nutrit cu ace-

stea. Soarele, sufletul lumii, este suveranul împărțitor de energie.

În loc să între prin intermediul hranei și să treacă prin urâtele canale ale chimiei intestinale, nu s'ar putea oare ca energia solară să pătrundă de-adreptul în animal și să-i dea puterea activității, tot așa cum o pilă încarcă de forță un acumulator? De ce nu s'ar hrăni cu soare, când, la urma urmei, nici noi nu găsim altceva în ciorchinele și în rodul mâncat?

Chimia, îndrăsneată revoluționară, ne promite sinteza substanțelor alimentare. Moșiei îi va lua locul uzina. De ce n'ar interveni oare și fizica? Va lăsa retortelor prepararea elementului plastic și va păstra pentru ea alimentul energetic care, adus la adevărata sa expresie, încetează de a mai fi materie. Cu ajutorul unor aparate ingenioase, ne va turna o porție de energie solară, pe care o vom cheltui apoi în mișcare. Ne vom sătura, fără ajutorul adesea nesuferit al stomacului și al anexelor lui? Ah! delicioasă lume va fi aceea, în care vom prânzi o rază de soare!

E un vis? e presimțirea unei depărtate realități? Asupra posibilității acestei probleme, una din cele mai înalte

pe care știința le poate frământa, să ascultăm mai întâi mărturisirea micuților licozi.

Șapte luni întregi, fără nici o hrană materială, cheltuesc forță mișcându-se.

Ca să-și înzdrăveniască mecanismul mușchilor lor, se nutresc de-a dreptul cu căldură și lumină. În epoca în care desaga cu ouă îi atârna de capătul pântecelui, mama, în cele mai bune momente ale zilei, sta cu ghemotocul ei la soare. Cu cele două piciorușe dindărăt, o scotea afară din vizuină, în lbătaia soarelui; ușurel îl sucia, îl întorcea, așa ca fiecare față a săculețului să aibă partea sa de învietoarea radiație. Iar această bae de viață, care a trezit germenii, continuă și acum să-i mențină activi pe plăpânzii noinăscuți.

În fiecare zi, dacă cerul e limpede, licoza, împovărată de puii ei, urcă din fundul prăpastiei sale, s'așează la colac și stă ceasuri întregi la soare. Acolo, pe spinarea maternă, până la emancipare, tâncii se întind cu nesațiu, se satură de căldură, se umplu de rezerve motrice, se îmbată de putere.

Stau nemișcați, dar numai oleacă dacă suflu peste ei, se sbuciumă viu, de parc'ar trece un uragan. Pe dată se îm-

prăştie, îndată se adună, dovadă că, fără hrana materială, maşinuţa animală este veşnic sub presiune, în stare să funcţioneze. Când vine umbra, mamă şi copii coboară, sătui de efluyii solare. Banchetul energetic este isprăvit pe ziua de azi.

Epeira vărgată

Construcţia pânzei.

Plasa păsărarului este una din iscusitele mişelii ale omului. Cu sfori, ţăruşi şi patru beţe, două plase de culoarea ţărânei sânt întinse pe pământ, una la dreapta, alta la stânga, peste o suprafaţă goală. O sfoară lungă, pe care o manevrează, la momentul potrivit, vânătorul, pitit într'un bordei de mărăcini, le face să se mişte şi brusc să cadă, ca pe nişte storuri.

552. 215
 Intre amândouă sânt puse coliviile mômitoarelor, petroşei, ţintizoi şi felurite pasări călătoare care, cu straşnic auz, aud dela depărtare trecerea unui cârd de-al lor şi aruncă în văzduh un strigăt scurt de chemare. Una din păsările de jos, ispititor irezistibil, saltă şi bate din

aripi, în aparentă libertate. O funie o ține, ca pe un ocașbutucul. Dacă, sfărmată de oboseală, desnădăjduită de zadarnicele-i silințe de-a pleca, se culcă pe pânțele și refuză munca, îi e ușor păsărarului să o reînsuflețească, fără să se cîltimească din hruba lui. O sfoară lungă face să joace un druguleț mobil pus pe pivot. Ridicată dela pământ de drăceasca mașinuță, pasărea sboară, cade, saltă la fiece scuturătură din frânghie.

Sub dulcele soare al dimineții de toamnă, păsărarul așteaptă. Deodată, mare agitație în cuști. Țintizoi, unul după altul aruncă strigătul lor de adunare: pinc! pinc! Se petrece ceva în aer. Repede, ispititorul. Și naivii vin; pogoară în locul perfid. Cu repeziciune, omul ascuns trage coarda. Pânzele se închid, tot cârdul e prins.

Este în sângele omului sânge de fiară. Păsărarul aleargă la măcel. Astupă gura prizonierilor, le crapă craniul. Pășările, jalnic vânat, vor fi duse la târg, grămadă, cu o sfornică trecută prin nări.

Ca ingeniozitate mișelească, plasa epeirei poate fi asemănată cu a păsărarului. Ba chiar o întrece dacă, studiată răbdător, ne relevă principalele tră-

sături ale înaltei sale perfecții. Câtă artă de minunată delicatete pentru prinderea a câtor-va muște! Nicăiri, în întreaga serie de dobitoace, nevoia de a mânca n'a inspirat industrie mai savantă. Binevoiască cititorul să mediteze expozeul ce va urma, și va împărtăși cu siguranță admirația mea.

Ca înfățișare și colorație, epeira vârgată este cel mai frumos păiajen din Midi. Pe pânțele ei gros, puternic antrepozit de mătase aproape de mărimea unei alune, sânt una după alta vergi galbene, argintii, și negre, care i-au hărăzit porecla de vârgată. În jurul acestui îmbelșugat abdomen, răsar lung opt picioare, inelate cu palid și brun.

Prada cât de mică, e bună. Deaceea, cu singura condiție de a găsi de ce să-și lege plasa, se așează pretutindeni unde tâșnește lăcusta, unde sboară fluturele, unde planează diptera, unde dansează libelula. Indeobște, din cauza abundenței vânatului, stă peste o gărliță, dela un țarm la altul, își țese pânza printre trestii. Și-o întinde deasemenea, dar mai rar în crângul de stejari verzi, pe țarmuri cu iarbă puțină, plăcute de neamul lăcustelor.

Unealta ei de vânătoare este o pânză mare verticală al cărei perimetru, variabil după dispoziția locului, se leagă de crengile vecine printr'o mulțime de odgoane. Să vedem mai întâi în ce chip sânt obținute funiile care alcătuiesc chesteaua construcției.

Nevăzut cât e ziua de mare, dosit în verdeața ciprilor, pe la ceasurile opt seara, păianjenul iese greu din ascunzătoare și se urcă în vârful unei ramure. Din postul acela înalt, combină câțva timp mijloacele sale cu locul. Întreabă timpul, se informează dacă noaptea e frumoasă.

Apoi, deodată, cu cele opt picioare larg desfăcute, se lasă să cadă urmând verticala, spânzurată de cordonul care-i slujește de ghem. Tot așa cum frânghiul obține prin smucitură regulată venire înapoi a călțului, epeira obține prin cădere, eșirea din păienjeniș. Greutatea ei, este forța de extracție.

Coborîrea nu are însă brutala accelerare, pe care ar trebui să i-o dea numai greutatea. Ci este regulată prin jocul firelor, prin contractarea și dilatarea porilor din care scoate fire, prin închiderea acestora după plac. Deaceea se lungește cu mare meșteșug, firul acela

cu plumb viu în capăt, pe care îl văd foarte bine cu felinarul, fără să zăresc totdeauna firul. Atunci pânțele greoi mi se pare că-și întinde în vid picioarele, fără niciun razim.

La două degete de pământ, oprire bruscă. Bobina de mătase nu mai funcționează. Paingul se întoarce, înhață lanțul ce singur și-l făcu și se întoarnă, torcând altul. De astă-dată însă, greutatea sa nemai viindu-i în ajutor, smulgerea caerului se face altfel. Cele două picioare dindărăt, repede unul după altul, scot firul și-l lasă pe măsură ce-l trage.

Intors la locul din care a plecat, la doi metri și mai mult depărtare, păianjenul este acum în posesia unui fir dublu, care plutește ușor în văzduh. Fixează după voe capătul de care dispune și adastă ca pe celălalt să i-l acăte vântul în rămurelele din apropiere.

Când i s'a prins firul acela, îl parcurge dela un capăt la altul de mai multe ori și îl sporește pe unde trebuie. Așa se obține cablul spânzurat, piesa de căpetenie. Din pricina structurii lui, îl numesc cablu, cu toată marea lui finețe. Pare simplu, dar la cele două capete, vezi că se descompune, se desface, sub

formă de ciucure, în diferite elemente care sânt produsul atâtor duceri și veniri. Firele acelea divergente, cu punctele lor de legături variate, dă celor două extremități o fixitate mai mare.

De o soliditate fără comparație cu restul operei, cablul spânzurat este de o permanență nedefinită. Rupt mai totdeauna după vânătorile de noapte, păienjenişul acesta e veşnic dres a doua zi seara. După înlăturarea ruinelor pe acelaş loc stricat din temelie, totul se reface.

Odată ce este cablul întins, păianjenul este stăpân pe o bază ce îngăduie să se apropie și să se depărteze după plac de razimurile din crengi. Din înălțimea aceluși cablu, lăsându-se să cadă mai mult sau mai puțin în jos, variind punctele unde va cădea, la dreapta sau la stânga, el obține câteva traverse oblice, care leagă cablul cu rămurișul. La rândul lor, traversele suportă alte traverse, fiecare în alte direcții. Când sânt destul de multe, epeira nu mai are trebuință de a recurge la cădere, ca să-și smulgă fire: merge dela o funie la alta, lucrând necurmat cu picioarele dinapoi. Așa se întinde în coprins poligonul foarte neregulat, în care se va urzi cursa, ea în-

săși, lucrare de o măiastră regularitate. Structura este aceea adoptată de toți pânjenii manufacturieri de pânză. Dintr'un punct central, se întind fire rectilime, echidistante. Pe pânzătura aceasta scurtă, încrucișată, un fir pleacă dela centru la circonferință. Este mărgeț de amploare și de regularitate.

În partea inferioară a pânzei coboară, plecând din centru, o lată panglică opacă, dispusă în zigzag printre razele pânjenişului. Aceasta este marca fabricii epeirei. Poți spune că este pecetia unui artist, care își iscălește opera. Poftim de fă și tu unul, pare că spune paingul, isprăvindu-și tabloul.

Că este mulțumit când, trecând și re-trecând dela o rază la alta și-a sfârșit sarcina e neîndoios: munca împlinită îi asigură mâncarea pe câte-va zile. Dar gloriola țesătoarei este cu siguranță avară din cauză: robustul zigzag de mărgeț este făcut pentru ca să dea rețelei o mai mare soliditate.

Capcana de clei.

Rețeaua spirală are combinații de o pămîntătoare știință.

La simpla vedere, firul ce o compune

se deosebește de-al bătăturii și al razelor. Face ape la soare, pare noduros și dă ideea unui șirag de mătănii de a tomi. Să te uiți cu lupa la pânză nu e prea ușor, din pricina tremurului țesăturii, ce se sbate la cel mai mic suflu. Punând o lamă de sticlă sub pânză și ridicând-o, rup un crâmpei, care rămâne pe sticlă, în linii paralele. Acum pot interveni lupa și microscopul.

Priveliștea e năucitoare. Firele, aici vizibile, aici invizibile, sânt niște ceaprazuri foarte strânse, aidoma cu găitanele elastice făcute de industria noastră din fire de alamă. Mai mult, sânt găunoase. Un tub infinit de subtil, un canal plin de o jilăveală vâscoasă ca guma arabică. Cleiul acela îl văd împărșiat diafan prin toate extremitățile rupte. Sub presiunea micii lame care îl ține înaintea microscopului, șnururile se întind, se fac panglici răsucite, parcurse dela un cap la altul, prin mijlocul lor, de o dâră întunecată, care este vidul.

Prin pereții acestor fire tubulare, în vârtiți în linii frânte, jilăveala conținută trebuie să umeziască puțin câte puțin și să facă astfel rețeaua vâscoasă. Este, cu adevărat, și în așa chip că pro

voacă mirarea. Cu un pai subțire ating trei, patru părțile de sector. Oricât de dulce ar fi atingerea, lipiciul e gata. Trag oleacă paiul, și firele vin, se întind, își dublează, își triplează lungimea, ca un fir de clei elastic. În sfârșit, prea întinse, se despart fără ruptură și se rectifică iar în poziția lor dintâi. Se întind despletindu-se; se scurtează împletindu-se la loc; în sfârșit devin lipicioase, spoindu-se cu udeala vâscoasă de care sânt plini.

În definitiv, firul spiral este un tub capilar, precum niciodată nu va poseda așa de mic fizica noastră. E răsucit, anume ca să aibă o elasticitate care să-i permită, fără să se rupă, să îndure smuciturile vânatului capturat. El ține în rezervă, în canalul său, o provizie de vâscozitate, pentru ca să înoiască cu o neconținută îilăvire virtuțile de lipire ale suprafeței, pe măsură ce aerul, care sânt expuse, le slăbește. Este naiv de uluitor.

Epeira nu vânează cu lațul, ci cu cleul. Și ce cleuri! Orice se prinde de ele, până și moțul păpădiei, care le atinge neori. Totuș epeira, în raport necurmat cu pânza sa, nu se lipește. De ce? Fiindcă și-a lăsat în mijlocul capcanei

sale un ținut, în structura căruia nu intră firul spiral vâscos. Este în opera ei un coprins, mare cam cât palm noastră, de țesătură neutră în care paiul experimentator nu găsește lipici.

În acea regiune centrală, loc de odihnă, și numai acolo, staționează epeira așteptând zile întregi sosirea vânatului. Oricât de intim și de îndelungat ar fi contactul cu această parte a pânzei, epeira nu riscă să se încleieze în ea, întrucât lipsește materia vâscoasă acolo ca și structura împletită și tubulară. Un fir simplu, rectilin și plin compune singur această regiune, ca și razele și restul. Când însă pică o pradă, adesea tocmai la marginea pânzei, trebuie să dea fuga s'o lege și să-i stăpâniască și lînțele de liberare. Păianșenul aleargă atunci pe rețeaua sa și nu bag de seamă să-l împiedice ceva. Nici chiar cleiurile nu se cîntesc prin mișcarea picioarelor.

Pe vremuri, când mergeam în bandă, Joia, doar om prinde un sticlete în capă nepiște, înainte de a pune clei pe betoane ungeam degetele cu untdelemn, ca să nu ni se lipiască prin vâscozități. Iar epeira cunoaște oare taina corpurilor grase? Să vedem.

Frec paiul explorator cu hârtie oleac

unsă. Pus pe firul spiral al pânzei, nu se mai lipește. Principiul e găsit. Dela o epeiră vie smulg un picior. Il pun în atingere cu cleiul, dar nu se lipește. Trebuia să mă aștept, după imunitatea generală a păianjenului.

Dar iată ce schimbă cu desăvârșire rezultatul. Pun piciorul acela un sfert de ceas, în sulfură de carbon, dizolvant prin excelență al corpurilor grase. Cu o pensulă plină de acest lichid, îl spăl bine. După leșierea aceasta, piciorul se lipește foarte bine de firul prinzător, și se lipește la fel cu orice altceva, ca paiul neuns de pildă.

Am nimerit-o bine, socotind că o materie grasă este prezervativul epeirei, expusă altfel perfidiilor cleiurilor sale? Acțiunea sulfurului de carbon s'ar părea că afirmă. Nimic nu se opune de alminteri ca o asemenea materie, așa de obișnuită în economia animală, să nu poleiască puțin pe paing, prin simplul fapt al asudării. Noi ne frecăm degetele cu un pic de untdelemn ca să mânuim cumsecade bețele după sticlete; tot așa epeira se unge cu o sudoare specială, ca să opereze în orice punct al păenjenişului, fără teamă de lipici.

Totuș, o ședere prea îndelungată pe

firele vâscoase ar avea neplăceri. În cele din urmă, un contact necurmat cu firele acelea ar putea să lipiască și să stânjeniască pe paing, care trebuie să-și păstreze toată agerimea ca să alerge grabnic la pradă, înainte ca aceasta să se smulgă. Deaceea, în structura postului de nesfârșite pânze nu găsești niciodată fire lipicioase.

Numai în coprinsul ei de repaos stă epeira nemișcată și cu cele opt picioare întinse; gata să simță orice vibrație a pânzei. Tot acolo își consumă hrana, adesea lung timp, când bucățica a fost copioasă. Aci, după ce a legat-o și a mușcat-o, o târăște de capătul unui fir, ca s'o consume tihnit, pe locul nelipicios. Ca post de pândă și ca sufragerie, epeira și-a păstrat un ținut central lipsit de clei.

Cât despre acest clei, e peste puțină să-i studiezi caracterele chimice, din pricina micii lui cantități. Microscopul ni-l arată alcătuit din firele rupte sub forma unei dâre hialine, puținel grăunțos. Experiența ce urmează ne arată mai mult.

Cu o lamă de sticlă trecută prin păenjenari, culeg o serie de dâre de clei, care rămân fixați în trăsături paralele.

Acoper lama cu un clopot jilav pe dinăuntru. Curând, în atmosfera umedă, firele se învâluie cu o mână apoasă care, puțin câte puțin, sporește și devine curgătoare. Atunci configurația de împletitură a dispărut și în canalul firului se vede un șirag de cerculețe străvezii, adică o serie de picături de o extremă finețe.

În douăzeci și patru de ore, firele și-au pierdut conținutul și sânt reduse la niște ațe aproape invizibile. Dacă pun atunci pe sticlă un strop de apă, obțin o soluție vâscoasă, ca dela foarte puțină gumă arabică. Incheerea e vădită: cleiul epeirelor este o substanță foarte hygrometrică. Într'o atmosferă îmbibată de umezeală, ea se înrâurește din belșug și se strecoară, ca nădușeala, prin pereții firelor tubulare.

Lămuririle aceste ne dumiresc asupra unor fapte privitoare la lucratul pânzei. Epeirele țin foarte de dimineață, înaintea răsăritului. Dacă se face cerul cețos, se întâmplă să lase lucrarea nesfârșită. Clădesc, întind razele, piesele care nu se strică de o udeală mare; dar se feresc să lucreze la lipici, care, udat de ceață, s'ar face sdreanță vâscoasă și și-ar pierde eficacitatea spălându-se.

Plasa începută se va isprăvi în noaptea următoare, dacă atmosfera este pro-pice.

Dacă marea hygrometrie a firului prinzător are inconveniente, are și avantajii. Epeirele, vânând ziua, iubesc căldura puternică, când e soare și sburdă lăcustele. Sub arșița verii, afară de dispoziții speciale, cleiurile ar putea să se usuce, să se facă filamente moarte și rigide. Se întâmplă cu totul dimpotriva. În orele de dogoare, se mențin, suple, elastice și sporesc în calitate.

Cum asta? Numai prin puternica lor hygrometrie. Umiditatea de care aerul nu este niciodată lipsit, le pătrunde încet; ea topește, pe măsură ce l-a primit, cleiul din tuburi și-l scoate ca pe o nădușală afară, pe măsură ce se epuizează. Care pășărar ar fi în stare să rivalizeze cu epeira în arta gumelor acelorora? Ce savantă industrie pentru prinderea unei falene!

Mi-ar fi drag ca un anatomist mai pregătit decât sânt eu și înzestrat cu o vedere mai puțin obosită ca a mea, să ne explice săvârșirea minunatelor funii. Cum se poate face dintr'o materie mă-tăsoasă tub capilar; cum se umple acel tub de clei și se meșteșugeste în im-

pletitură strânsă? Și iarăș cum aceeaș sârmărie furnizează fire obicinuite, de muselină, de satin. Câte produse ale aceeași curioase uzine: pânțelece pânjenului! Văd rezultatele, fără să pot pricepe funcționarea mașinii. Las problema maștrilor scalpelului și ai microtomului.

Vânătoarea.

În capcana de clei, epeirele sânt admirabile prin neclintirea răbdării lor. Cu capu'n jos și cu cele opt picioare larg întinse, paingul ocupă mijlocul pânzei, punct în care primește veștile date de raze. Dacă în vr'o parte, tot așa de bine înapoi ca și înainte, o mișcare se produce, semn că s'a prins ceva, epeira este anunțată, chiar fără ajutorul vederii. Numaidecât aleargă acolo.

Până atunci, nicio clintire. Ai zice că animalul e hipnotizat de atenție. Cel mult, la apariția a ceva suspect, își cutremură pânza. Cu chipul ăsta impune ea nepoftitului. Dacă vreau să provoc eu ciudata alergătură, supăr epeira cu un pai. Ca să te dai în scrânciob, trebuie să te ajute cineva. Spăimântata, care vrea să se facă spăimântoasă, a

găsit ceva mai bun. Fără brânci, ea se leagănă cu mașina sa de funii. Fără sbateri, fără eforturi vizibile. Animalul nu se mișcă de fel, și totuș totul tremură. Din inerția aparentă purcede o puternică sgâlțâială. Repaosul face agitația.

Calmul revenit, ea își reia postul. Meditează, neconținut, aspra problemă a viețuitorilor: voi mânca? nu voi mânca? Unii privilegiați, cruțați de nevoile hrănilii, au de mâncare din belșug și fără luptă pentru a-l obține. Așa, e un vierme care înoată fericit în putregaiul șopârlei moarte. Alții, — și, stranie derâdere, aceștia sânt, în general, cei mai bine înzestrați, — n'au parte de un brânz decât risipind artă și răbdare.

Sânțeți din numărul acestora, o, industrioasele mele epeire; ca să prânziți, cheltuiți în fiecare noapte comori de răbdare și de multe ori fără isbândă. Compățimesc cu mizeriile voastre, căci, îngrijorat ca și voi de masa zilnică, întind și eu cu încăpățânare plasa mea, plasă în care prind ideia, prizonier mai mofturos și mai puțin darnic ca falena. Dar să avem încredere. Bunul de seamă al vieții nu e în prezent, și mai puțin

încă în trecut; este în viitor, domeniu al speranței. Să adăstăm.

Toată ziua, cerul întreg cenușiu vestia furtună. În ciuda amenințările unei ploii mari, vecina mea epeira unghiulară, (care nu vânează decât pe întunericul nopții), cunoșcătoare a evenimentelor meteorologiei, a eșit din cipri și s'a pus să-și înoiască pânza la ceasurile reglementare. A ghicit bine; noaptea va fi frumoasă. Capacul apăsător al norilor se sparge și prin spărtură privește luna curioasă. Cu felinarul în mână, mă uit și eu. Un suflu de vânt limpește regiunile superioare. Cerul se face superb. Jos domnește un calm perfect. Falenele încep să peregrineze pentru treburile lor nocturne. Bun! una s'a prins, și dintre cele mai frumoase. Epeira va cina.

Ce se petrece atunci într'o lumină îndoelnică e greu de observat exact. Este preferabil să recurgi la epeirele care nu-și părăsesc niciodată pânza și vânează mai ales ziua. Vărgata și mătăsoasa, oaspeții rosmarinului meu, ne vor arăta, în plină lumină, amănunțele intime ale dramei.

Pun eu însumi pe cleiuri o pradă aleasă de mine. Cele șase picioare ale

ei, nimic altceva, se încheiază. Dacă unul din vârfulurile picioarelor se ridică și trage spre el, firul perfid vine după el, se despletește puțin și se pretează, fără să-l lase scăpat și fără să se rupă, la sbaterile disperatului. Un mădular liberat încheiază și mai rău pe celelalte și nu întârzie să fie reapucat de mîzgă. Niçiun mijloc de fugă, afară doar de a rupe capcana printr'o bruscă sfortare, de care nu prea sînt în stare nici animalculele viguroase.

Inștiințată de tremurătură, epeira dă fuga: dă ocol prăzii, o cercetează de departe, ca să cunoască, înaintea atacului, mărimea primejdiei. Vigoarea încheiatei va decide manevra ce va să urmeze. Poate să fie, — caz obișnuit, — un vînat mediocru: falenă, molie, o dipteră oarecare.

Făcînd față captivului, paingul își aduce puțin burta de-asupra prăzii și, cu capătul torcătoarelor sale, atinge o clipă insecta. Apoi cu picioarele de dinainte, începe s'o învîrtiască. Veverița, în cilindrul mobil al cuștii sale, nu are o dexteritate mai prețioasă și mai repede. O traversă din firele cleioase slujește de axă mașinuței, care virează, se învîrte iute, ca o frigare mecanică.

E o plăcere a ochilor să o vezi învârtind.

Cu ce scop? Iată: scurtul contact al torcătoarelor a făcut undiță dintr'un fir, pe care trebuie acum să-l tot scoată din antrepozitul de mătase, cu care să-l înfășure, pe măsură ce-l trage, în jurul prizonierului, ca într'un giulgiu. Tot așa se procedează în fabricile de sârmă: o bobină se învârtește, acționată de un motor: prin mersul ei, bobina poartă firul metalic printr'o găurice a unei plăci de oțel, și totdeodată mosorește.

Așa lucrează și epeira. Capetele picioarelor dinainte ale păianjenului sânt motorul. Bobina învârtitoare este gângania capturată. Găuricea de oțel este porul torcătoarelor. Pentru a-l lega pe prins cu precizie și iuteală, nimic mai bun ca metoda aceasta, puțin costisitoare și de mare eficacitate.

Mai rar, el face uz de alt procedeu. Cu repede elan, păianjenul dă el însuși ocol insectei imobile, străbătând pânza pe deasupra și pe dedesupt, și legând pe măsură cu fir de al său. Marea elasticitate a mângii permite epeirei să se asvârle rând pe rând prin pânză și să treacă dincolo, fără să păgubiască plasa.

Să presupunem acum un vânat periculos, o manta religioasă de exemplu, intrat cu picioarele lui răpitoare, cu colți și dublu fierăstrău; un bondar, isbind furios cu strajnicu-i stilet; o robustă coleopteră, un pentodon, de neînvins sub armura sa osoasă. Acestea sânt piese excepționale, foarte puțin cunoscute de epeiră. Fi-vor ele acceptate, dacă le voi pune?

Sânt, dar nu fără prudență. Vânatul fiind recunoscut de aproape primejdios, epeira îi întoarce spatele în loc să-i facă față. Iși pune în lucru mașina de funii. Repede, picioarele dindărăt trag din caere mai bine ca din funii izolate. Toată bateria funcționează de-odată, scoate adevărate cordeluțe, pânze, pe care un amplu gest al picioarelor îl întinde în evantai și-l aruncă peste înălțuit. Atentă la svâcniri, epeira așvârle pe partea dinainte și pe cea dinapoi, pe picioare și pe aripi, ici, colo, pretutindeni, din belșug. Sub asemenea potopenie, cel mai sprinten animal este pe dată potolit. În van „mantaua” cearcă să-și deschidă brățărilor dantelate; în zadar bârzăunul dă cu pumnalul; în darn coleoptera se înțepenește în picioa-

re și-și umflă spatele: o undă nouă de fire se abate și paralizează orice efort.

Gladiatorul antic, ca să lupte cu o fiară puternică, venia în arenă cu o funie îndoită pe umărul stâng. Fiară țâșnia. Omul cu o bruscă aruncătură a drepte sale, desfășura rețeaua, cum fac pescarii cu plasa lor. Acoperia animalul, îl împiedica în ochiuri. O lovitură de trident isprăvia victima.

Tot așa face și epeira, având și norocul că poate să-și sporiască mulțimea legăturilor. Dacă cea dintâi nu ajunge urmează îndată a doua, apoi alta, și alta, până la sfârșirea rezervoarelor de mătase.

Când nu mai mișcă nimic sub lintoliul alb, păingul se apropie de cel legat. Are ceva mai bun ca tridentul: are colții săi înveninați. Fără mare stăruință, mușcă, apoi se retrage, lăsând pe pacient să slăbiască de toropeală.

Minunatele fâșii, aruncate dela distanță, amenință să sleiască manufactura. Ar fi mult mai economic să recurgă la procedeul bobinei. Dar ca să poată învârti mașina trebuie să se apropie și să dea cu piciorul. Paianjenul nu cutează, se teme. Deci, la prudentă

depărtare, aruncături repezi de mătase: când nu mai are, tot mai are.

Totuș epeira pare îngrijorată de o risipă exagerată. Dacă împrejurările îi îngăduie, bucuros se întoarce la mecanismul bobinei învârtitoare. Am văzut-o practicând-o acea bruscă schimbare de manevră asupra grosului pentodon, cu trup nedespicat și rotunjour, care mergea foarte bine la roată. După ce imobilizase bestiola cu sfori, s'a apropiat de ea și a început să răsuciască trupeșă piesă, cum ar fi lucrat cu o mediocră falenă.

Dar cu „mantaua religioasă”, cu lungi picioare și aripi largi, învârtitul nu merge. Atunci, până ce prada e domolită deabinele, asvârlitul frânghiilor nu conținește, chiar dacă isvorul mătăsii ar seca. Asemenea captură e ruinătoare. E adevărat că afară de intervenția mea, n'am văzut niciodată epeira în luptă cu acest formidabil individ.

Slab sau viguros, iată vânatul încătușat cumsecade, printr'una sau altă metodă. Totdeauna tactica e aceeași. Impachetatul este mușcat, fără stăruință și fără rană vădită. Atunci paingul se retrage și lasă mușcătura să lucreze,

ceeace urmează totdeauna. Și se întoarce.

— Dacă vânatul e mic, o molie de pildă, consumarea are loc îndată, chiar unde a fost prinsă. Dar cu o bucată de oarecare însemnătate, din care epeira va să mănânce ceasuri multe, zile întregi câteodată, îi trebuie o sufragerie de-o parte, unde să nu se teamă de vâscozitatea rețelei. Ca să se ducă acolo, ea își întoarnă mai întâi prada în sens invers față de prima rotație. Ținta ei este să degajeze raioanele vecine, care furnizează mecanicei pivoturile lor. Acestea sânt elemente esențiale pe care trebuie să le păstreze intacte, sacrificând la nevoie câte-va fire încrucișate.

S'a făcut; rândurile stricate sânt repuse în bună stare. Scos din pânză legat burduf, vânatul este în cele din urmă spânzurat de un fir. Păianjenul merge și povara urmează, trasă afară din pânză și trecută în partea de odihnă a pânzei, tot deodată stația de supraveghere și sofragerie. Dacă epeira este din specia care fuge de lumină și are cordon telegrafic, urcă pe acest cordon în ascunzătoarea sa diurnă cu vânatul bătându-i spatele.

Pe când se restaurează, să ne între-

băm care sânt efectele unicii mușcături prealabil făcute prăzii. Paingul oșândește la moarte pe pacient cu gând să-i înlătore svâcnirile, șbuciumul neplăcut pe când îl înfulecă?

Diferite chibzueli mă pun la îndoială. Mai întâi atacul este așa de discret, că are toate aparențele unui simplu sărut. Mai mult, e făcut într'un punct neales, ori care. Savanții ucigași au metode de înaltă precizie: lovesc în ceafă sau sub gât. Rănesc ganglionii creerului, vatra energiei. Paralizatorii, anatomști desăvârșiți, intoxichează ganglionii mōtori, al căror număr și așezare le cunosc. Epeira nu are nimic din această spaimântătoare știință. Iși înfige colții la întâmplare, ca albina acul. Nu alege cutare locșor, mai degrabă ca pe altui. Mușcă indiferent ce se găsește la îndemână.

Ar trebui atunci ca otrava ei să fie de o violență nespūsă ca să producă grabnic inerția cadaverică, ori în ce punct ar fi introdusă. Nu îndrăsnesc să cred în moarte instantanee, mai ales la insecte, organisme de mare rezistență.

Și-apoi de un hoit are nevoie epeira, nutrită cu sânge mai mult decât cu

carne? Ii prieste sugerea unui corp viu, în care mulțimea zeurilor, puse în mișcare de vasul dorsal, inima rudimentară a gângăniilor, sporește mai cu prisos ca la un trup inert, cu fluide stagnante. Prada pe care păianjenul o înțepenește s'ar putea să nu fie moartă.

E lesne să ne asigurăm.

Pun pe pânzele menageriei mele, când pe una, când pe alta, lăcuste de specii variate. Paingul sosește, învâluie vânatul, ușurel îl mușcă și trage deoparte, așteptând să-și facă mușcătura efectul. Mă apropii atunci de lăcustă și o despoi cu grije de giulgiul de mătase. Gângania nu e moartă, atât ar mai trebui. Ai zice că nici n'a simțit. În zadar îmi plimb lupa peste liberat, nu bag de seamă nici o urmă de rană.

Să n'aibă nimic, cu tot felul de sărutare pe care a primit-o? Ai zice că da, așa se sbuciumă de sprinten în degetele mele. Totuș, pus pe pământ, merge greu, șovăe să sară. Poate că e un drumar turburat de emoțiile prin care trecu? Atunci își va reveni: vom vedea.

Lăcustele mele stau sub clopot, cu o foaie de lăptucă, ce-i mângâie de încercările lor. Și iată că nu se consolează de turburarea lor. Trece o zi, trec două.

Nu se ating de foaia de salată; apetitul a pierit. Mișcările li sânt nehotărîte, ca de o neînvinsă toropeală. A doua zi au murit.

Cu delicata ei mușcătură, epeira așa dar nu omoară brusc; ci otrăvește așa ca să producă o amortire treptată, care-i dă ei, sugacea, vreme să sugă sângele victimei fără nicio primejdie, înainte ca inerția cadaverică să opriască fluxul zeurilor.

Prânzirea ține douăzeci și patru de ceasuri dacă bucata e voluminoasă, și până la sfârșit sugrumata păstrează un rest de viață, condiție prielnică a secătuirii sucurilor. Încă un savant măcel, foarte deosebit de tacticele în uz la maestrării paralizatori sau ucigași. Aci nici o artă anatomică. Ignorantă în structura pacientului, epeira mușcă la întâmplare. Virulența inoculării face restul.

Sânt de altfel cazuri rare în care mușcătura este curând mortală. Notele mele menționează o epeiră angulară în luptă cu cea mai puternică libelulă din ținutul meu. Pusesem chiar eu în pânză formidabila piesă, care pică foarte rar în păenjenari. Plasa tremură violent, parcă s'ar smulge din rama ei.

Păianjenul se aruncă din ascunzătoarea lui de verdeată, sosește îndrăsnit înaintea uriașului, îi aruncă un singur pachet de funii și, fără alte prevederi, îl apucă cu picioarele, caută să-l stăpâniască, apoi împlântă colții în spate. Durata mușcăturii se prelungește atât încât mă uimește. Nu mai e superficiala sărutare, pe care o cunosc; e o rană adâncă, încăpățânată. Lovitura dată, epeira se retrage la oarecare depărtare, adastă efectele veninului.

Scot îndată libelula. E moartă, ceeace se chiamă moartă. Pusă pe masa mea și lăsată douăzeci și patru de ore în repaos, nu face cea mai mică mișcare. O întepătură, căreia lupa mea nu-i poate găsi urmele, atât sânt de ascuțite armele epeirei, a fost destul, stăruind puțin, să ucidă viguroasa gânganie. Orice proporție păstrată, crotalul, cerastul, trigonocefalul și alți șerpi cu odioasă țaimă, nu obțin, asupra victimelor lor, efecte așa de trăsuitoare.

Și epeirele acestea, așa de groaznice pentru insecte, le mânuiesc fără nicio teamă. Epiderma mea nu le convine. Dacă le-aș hotărî să mă muște, ce s'ar întâmpla? Aproape nimic. O urzică este mai de temut pentru noi ca pumnalul

fatal pentru libelule. Acelaș virus lucrează în alt și alt chip, asupra cutărui sau cutărui organism, aci grozav, aci nevătămător. Ceeace face să moară însecta, se prea poate să fie inofensiv nouă. Să nu generalizăm însă peste măsură. Licoza de Narbonne, alt mare rănitör de gângăanii, ne-ar face să plătim scump familiaritățile cu ea.

Când prânzește, epeira este iarăș interesantă. Prind o epeiră vărgată în momentul în care, pela ora trei după amiază, i-a picat o lăcustă. În mijlocul plasei, în ținutul de repaos ea atacă vânatul în dos înțepându-l. Nici-o mișcare din partea acestuia, nici chiar în locurile bucale, pe cât mi-e posibil să mă informez. În punctul mușcat pentru întâiaș dată, gura stăruie, strâns. Nu au loc înghițituri intermitente, cu înaintări și înapoeri de mandibule. E un fel de sărut continuu.

Din când în când, vizitez epeira. Gura ei nu și-a schimbat locul. O mai vizitez odată pe la ceasurile nouă seara. Lu crurile sânt exact la fel; după șase ore de mâncare, gura lucrează mereu la buca dreaptă. Tot ce conține fluid victima trece, nu știu cum, în pântecel căpcăunului.

A doua zi dimineța epeira este to-
la masă. Ii răpesc prada. Din lăcustă,
a rămas numai pielea, abia defor-
mată, dar secătuită deplin în diferite
locuri. În timpul nopții, metoda a fost
schimbată așa dar. Ca să extragă rezi-
durile necurgătoare, viscerele și muș-
chii, a trebuit să dea cep învelișului
tare, ici colo, în multe locuri. După
aceea sdreanța, luată în întregime sub
presa fălcilor, ar fi fost strivită, stoarsă
și redusă la urma urmei la o pilulă, pe
care ghiftuita ar fi lepădat-o. Așa ar fi
sfârșit prada, de n'aș fi scos-o eu la
timp.

Fie că rănește sau ucide, epeira mușcă
într'un punct oarecare, ori unde. Este
aceasta, din parte-i, o excelență metodă,
din pricina varietății vânatului. O văd
primind indiferent tot ce întâmplarea
i-aduce, fluturi și libelule, muște și vies-
pi, mici cărăbuși și lăcuste. Dacă îi
ofer o „manta”, un bondar, o anoxie,
echivalentul vulgarului cărăbuș, și alte
piese necunoscute de rasa sa, acceptă
tot, mare ca și mititel, moale ca și în-
căuat, pedestru ca și înaripat. Este om-
nivoră, exploatează tot; până și pe se-
nenii săi, dacă i se ivește prilejul.

Dacă ar trebui să opereze după struc-

tură, o enciclopedie anatomică i-ar fi necesară, și instinctul este esențialmente strein de generalități. Știința sa se cantonează în puncte totdeauna restrânse. Cercerșii își cunosc bine gănănițele și bupreștii; sfexii ephippigenii lor, greerii lor, lăcustele lor. Tot astfel paralizatorii. Fiecărui a victima sa, a fără de care tot restul e necunoscut.

Printre ucigași, aceleași gusturi exclusive. Amintim asupra acestui subiect philantheul apivor și mai ales thomiul, elegantul paing care omoară albinele. Cunosc lovitura mortală, fie la ceafă fie sub bărbie, ispravă pe care n'o cunoaște epeira dar, prin însuși faptul a acestui talent, ei sânt specialiști. Domeniul lor este albina domestică.

Animalul este ca și noi oleacă: nu excelează într'o artă, decât cu condiția să se specializeze. Epeira, omnivoră, se lăsa să generalizeze, renunță la metodele savante și strecoară, în schimb, un venin în stare să înțepeniască și chiar să omoare, indiferent de locul mușcă de ea.

Marea varietate de vânat știută, ne încredințăm cum face epeira de nu șovăie în mijlocul atâtor forme diferite. Cum de pildă, trece dela lăcustă la flutur

asa de osebit la înfățișare. Să-i atribui o știință zoologică foarte întinsă, ar însemna să trecem nebunește de ceea ce este îngăduit să te aștepti dela un biet intelect. Mișcă, deci e bun de prins: într'asta se rezumă, aparent, pătrunderea păianjenului.

Firul telegrafic.

Din șase epeire, obiectul observațiilor mele, două numai, epeira vărgată și cea mătăsoasă stau neîntrerupt pe pânzele lor, chiar pe arșița mare a soarelui. Celelalte nu se arată, în general, decât pe întuneric de noapte. La oarecare distanță de plasă au, în tufiș, o ascunzătoare sumară, o capcană alcătuită din câte-va frunze, care apropie firele întinse. Acolo ziua stau ele, neclintite și treze.

Dar lumina tare ce le stânjenește este bucuria câmpiilor. Atunci, mai mult ca ori când, lăcusta țâșnește și libelula aiurează. De-altminteri pânza cu mângă, deși a cam fost sfâșiată noaptea, este în deobște bună la treabă. Dacă vr'un zăpăcit se lasă prins, paingul, retras departe, nu știe oare să profite de

plească? Nici o temere! Sosește pe dată. Cine l-a vestit? Să lămurim afacerea.

Tremuratul pânzei, mai limpede ca vederea obiectului, dă de veste. O experiență foarte simplă o demonstrează.

Pe cleiurile unei epeire vărgate pun un cosăș înăbușit chiar atunci cu sulfură de carbon. Mortul e pus sau în dosul, sau înaintea, sau într'o parte a păinjenului, care stă în centrul plasei. Dacă proba se face printre frunze, lăcusta e depusă pe pânză mai mult sau mai puțin departe de centru, nu are aface cum.

Intr'unul și'n celălalt caz, mai întâi nimic. Epeira stăruie în nemișcare, chiar dacă bucata este în fața ei, la o mică distanță. Este nepăsătoare în fața vânatului, parcă nu-l bagă de seamă, încât ajunge de-mi ostenește răbdarea. Atunci, cu un pai lung, care îmi permite să mă ascund un pic, fac mortul să miște.

Nu trebuie mai mult. Epeira vărgată și cea mătăsoasă vin din aria centrală, celelalte pogoară din ramuri. Toate vin la cosăș, îl învâluie în panglici, îl tratează ca pe un vânat viu, capturat în condiții normale. A fost nevoie de sbâr-

năitului pânzei, ca să se hotărască de atac.

Poate că culoarea cenușie a lăcustei, cam pierită, n'a putut provoca ea singură atenția. Să încercăm roșul, culoarea cea mai vie pentru retina noastră și poate și a păianjenilor. Nici unul din vânaturile epeirei nefiind sta-cojiu, fac cu lână roșie un pachetel, o monedă de mărimea unui cosăș. Il li-pese de pânză.

Șiretenia isbuteste. Cât timp piesa e nemișcată, paingul nu se clinteste. Dar de cum pachetul bătăe, agitat de paiul meu, epeira aleargă.

Sânt naivi cari ating lucrul puțin cu picioarele și, fără altă informație, îl înfășoară în mătase, ca pe un vânat obicinuit. Merg până acolo că mușcă momeala, pentru o intoxicare. Abia atunci văd greșala și amăgitul pleacă, nu se mai întoarce, decât foarte târziu și ca să asvârle din pânza lui obiectul netrebnic.

Sânt și vicleni. Ca și ceilalți, aleargă a lâna roșie, pe care paiul îl sgândăre. Vin din pavilionul de verdeață sau din nișlocul pânzei. Explorează cu pipăi-ul și picioarele. Dar, cunoscând de-

grabă că lucrul nu are valoare, se feresc cuminte să cheltuiască mătasea lor în legături inutile. Ademeneala vibrată nu reușește să-i înșele. E lepădată după o scurtă cercetare.

Totuș isteții ca și naivii vin, chiar de departe, din fundul culcușului din frunziș. Cum sânt înștiințate? Cu siguranță că nu prin vedere. Până să-și descopere greșala, trebuie să țină lucrul între lăbi și chiar să-l muște nițel. Sânt foarte mioape. La distanță de o palmă, prada inertă, neaptă să facă pânza să tremure, rămâne neobservată. De altfel, în multe cazuri, vânătoarea se practică în profunda obscuritate a nopții, atunci când văzul, chiar dacă e bun, nu slujește la nimic.

Dacă ochii sânt călăuze neîndestulătoare, de aproape chiar, cum vor fi ei când e nevoie să pândești prada de departe? În cazul acesta, un aparat de informație devine indispensabil. Să găsim acest aparat nu va fi greu.

Inapoi la pânzei unei epeire oarecare cu ascunzătoare de zi, să privim atent: vom vedea un fir ce pleacă din mijlocul rețelei, urcă în linie oblică afară din planul pânzei și aburcă la capcana unde stă paingul toată ziua. Afară de punc-

tul central, nicio legătură între acest fir și restul rețelei, nicio încrucișare cu cordoanele ei. Liberă de orice piedică, linia merge drept din centrul plasei la pavilionul capcanei. Epeira colțurată, e stabilită sus în copac.

Fără îndoială, firul acela oblic este o punte ce permite păianjenului să ajungă repede la pânză, când treburi grabnice îl cheamă, și-apoi, după ce-a dat ocol, să intre în ascunzătoare. Acesta e, în adevăr, drumul pe care-l văd făcându-l, ducându-se și venind.

Dar atâta tot? Nu, fiindcă epeira avea drept unică țintă o cale de parcurs repede între pavilionul său și plasă, podișca se va lega de marginea superioară a rețelei. Traectoria va fi mai scurtă și panta mai puțin repede.

Afară de asta, pentru care motiv cordonul își are invariabil origina în centrul rețelei vâscoase și niciodată în altă parte? Fiindcă punctul acesta este locul de adunare ale raioanelor, și tot deodată centrul comun cutremurărilor pânzei. Tot ce se mișcă pe pânză își transmite acolo ecoul. Ajunge astfel un fir eșit din acel punct central, pentru a ajunge la distanță vestea unui vânt ce s'ar sbătea într'un punct oare-

care pe pânză. Funioara oblică, afară din planul pânzăturii, e mai mult ca o podișcă. Este, înainte de orice, un aparat vestitor, un fir telegrafic.

Să consultăm în această privință experiența. Pun o lăcustă pe rețea. Incleiată, se sbate. Pe dată paingul iese în goană din hruba sa, coboară pe podet, vine la cosaș, îl învâluie și operează după regulă. Puțin mai apoi, îl aburcă fixat de plasă printr'o sforcică și-l târăște în ascunzătoare, unde va face ospăț, îndelungat.

Până aci nimic nou, lucrurile se petrec ca de obicei.

Las pe vânător propriilor sale treburi câte-va zile, când iar voi interveni. Tot o lăcustă vreau să-i dau. Dar, de astă dată, ușurel cu foarfeca, fără să mișc plasa de loc, tai firul vestitor. Vânatul e pus pe pânză. Succes deplin: prinsul se sbuciumă, face să tremure plasa: păianjenul însă habar n'are, parcă nepăsător de evenimente.

Am putea crede că epeira stă neclintită în pivnița ei, pentru că nu poate veni, puntea fiind ruptă. Să nu ne înșelăm: o sută de căi îi rămân, toate bune să-l ducă în locurile unde prezența sa ar fi acum necesară. Rețeaua

se releagă de frunziș printr'o mulțime de cordoane, toate drumuri lesnicioase. Dar epeira stăruiește în așteptarea și nemișcarea ei.

De ce? Fiindcă telegraful ei, stricat, nu-i mai anunță tremuraturile pânzei. De văzut vânatul, nu-l vede, e prea departe; nu știe de el. Un lung ceas se scurge, lăcusta se sbate mereu, epeira nemișcată și eu privind.

În cele din urmă, totuș, epeira, nemai simțind sub picioarele sale obișnuita întindere a firului anunțător, tăiat de foarfeca mea, vine să se informeze de starea lucrurilor. Ajunge până la pânză fără nici o greutate pe o ață a pânzăturii, fără alegerea acesteia. Coșul este atunci observat și îndată învăluit. După acestea, firul informator e refăcut, înlocuind pe cel stricat de mine. Pe poteca aceea, paingul se întoarce acasă, târându-și prada.

Vecina mea, puternica epeiră, colțuroasă, cu telegraful ei de trei metri lungime, îmi mai destăinue ceva. Dimineata, mi se întâmplă să găsesc în pânza ei, acum pustie, aproape neștirbită, dovada că în vremea nopții vânătoarea n'a mers bine. Dobitocului trebuie să-i fie foame. Cu momiala unui vâ-

nat, voi cași să o fac să poșoare din ascunzătoarea ei înaltă?

Inclei în pânză o bucățică aleasă, o libelulă care, cu desnădejde, se frământă de sbârnăe toată pânza. Cumătra de sus, își părăsește cuibul din frunzișul chiparosului, coboară cu pași largi de pe firul telegrafic, vine la libelulă, o leagă și îndată se întoarce, pe acelaș drum, acasă, cu prada trasă cu un fir. Consumația bucății se va face în tihna sălașului verde.

După câte-va zile, în condiții neschimbate, iar tai firul vestitor. In zadar am ales o puternică libelulă, vânat foarte sbuciumat, în darn adăst. Păianjenul nu coboară toată ziua. Telegraful său fiind prăpădit, nu știe ce se petrece jos, la trei metri. Piesa încleiată rămâne locului, nu disprețuită, dar neștiută. Seara, pe întuneric cumsecade, epeira își părăsește lăcașul, vine pe ruinele pânzei sale, privește libelula și o consumă pe loc. După aceea plasa e dreasă.

Epeirele, care locuiesc ziua în loc depărtat, nu se pot lipsi de acel fir special, ce le pune în comunicație permanentă cu pânza goală. Toate îl au, în adevăr, dar numai dela o vârstă, dela etatea aceea care este prietena o-

dihnei și a lungilor ațipeli. Tinere. și atunci foarte sprintene, epeirele ignoră arta telegrafiei. De altfel, pânza lor, lucrare pripită din care nu rămâne aproape nimic a doua zi, nu comportă asemenea industrie. Este inutil să se facă un aparat anunțător, pentru o capcană ruinată, în care nu se va mai prinde nimic. Numai bătrânele meditănd sau dormitând în chioșcul lor de verdeață, sânt avertizate la distanță, prin mijlocirea unui fir telegrafic, despre ce se petrece pe pânză.

Ca să se cruțe de o supraveghere, ce-ar fi chinuitoare fiind neconținută, ca să se odihniască tihnit și să cunoască întâmplările, chiar cu spatele la plasă, au mereu firul telegrafic la dispoziție. Din observațiile mele asupra acestui subiect, să relatez aci pe aceasta, care este lămuritoare.

O epeiră colțurată, foarte rotofee, și-a țesut pânza între doi copaci, pe o lărgime de aproape un metru. Soarele bate în pănjenis. Paingul stă în schitul său de zi, care e ușor de găsit (după firul telegrafic. E o cazemată de frunze uscate, apropiate cu ajutorul câtor-va fire. Refugiul este profund. Paingul dispare în el întreg, afară de rotunzimea din

napoi, care face barieră la intrarea ascunzătorii.

Cufundată astfel cu partea dinainte în fundul lăcașului său, epeira nu-și vede cu siguranță, pânza. Dacă ar avea o vedere bună, în loc să fie mioapă, i-ar fi peste putință să urmărească cu ochii ivirea prăzii. La ceasul acesta de lumină tare, să renunțe ea la vânătoare? De fel. Să ne mai uităm.

Minune! Unul din picioarele posterioare e întins afară din sălaș și chiar la capătul aceluia picior e firul telegrafic! Cine n'a văzut epeira în acea postură, cu telegraful în mână, ignoră una din curioasele iscusințe ale ei. Cadă vânatul, și ațipită, pusă în cunoștință de laba primitoare de vibrații, va da fuga. O lăcustă, pe care o pun chiar eu în plasă, îi procură acea goană plăcută. Dacă e mulțumită de captura sa, eu sânt și mai vârtos de ceea ce am aflat.

Încă un cuvânt. Pânza este de multe ori agitată de vânt. Diferitele piese ale întregului, cutremurate și trase de frământările aerului, transmit, negreșit, mișcarea firului vestitor. Totuș, pânjenul nu ese din ascunziș, ori cât s'ar sbate plasa. Aparatul ei este așa dar mai bun ca un cordon de sonerie, este un

telefon în stare să transmită, ca și al nostru, freamătele moleculare, origină a sunetului. Cu firul telefonic acățat de un deget, paingul ascultă cu piciorul: pricepe vibrațiile intime; distinge sbătaia venită dela un prizonier, de simpla sguđuire determinată de vânt.

Lăcusta verde

Iată-ne în mijlocul lui Iulie. Astronomicește sântem în toiul căldurilor. Dar în realitate, sezonul torid a mers mai repede decât calendarul și de câteva săptămâni temperatura este copleșitoare.

Se celebrează astă seară, în sat, serbarea națională (14 Iulie). Pe când copilăretul se joacă în jurul unui foc de artificii, a cărui răsfrângere o zăresc pe clopotniță, iar toboșarul însoțește cu câteva bătăi artificiale, singur într'un loc întunecos, cu răcoare relativă, căci e ora nouă, eu ascult concertul din câmpie, al serbării din semănături, mult superior în majestate serbării din sat, cu praf de pușcă, lemne aprinse, felinare de hârtie și mai cu seamă rachiu. Concertul acesta este simplu ca frumusețea, este liniștit ca forța.

E târziu, greerii tac. Sătui de lumină și de căldură, și-au cheltuit puterile în simfonie toată ziua. Noaptea venită, repaos pentru ei, dar repaos adesea turburat. În desul frunziș al platanilor, se aude de-odată ca un țipăt de durere, strident și scurt. Este jelania disperată a greerului, surprins în tihna sa de lăcusta verde, cumplitul vânător nocturn, care sare asupra-i, o apucă dintr'o parte, îi deschide și-i scotocește pânțelele. După orgia muzicală, măcelul.

Fără să-mi pară foarte rău, n'am văzut niciodată și nu voi vedea suprema expresie a bucuriilor noastre naționale revista militară dela Longchamps. Mă informează destul gazetele. Imi dau o schiță a locurilor.

Văd pe schiță, instalată ici colo prin crânguri, sinistra cruce roșie, cu mențiunea: „Ambulanță militară, ambulanță civilă”. Vor fi așa dar oase fărâmate. insolații de vindecat, mărți poate de jelit. E prevăzut în program.

Chiar aci, în satul meu, de obicei așa de liniștit, serbarea nu se va termina, pun mâna în foc, fără câțiva pumni, obligatori în asemenea sărbători. Plăcerii, pentru a fi bine gustată, îi trebuie, s'ar părea, ardeierea durerii.

Să ascultăm și să medităm departe de larmă. Pe când greerele spintecat protestează, serbarea urmează sus în platanii, cu orchestră schimbată. Acum e rândul artiștilor nocturni. În jurul locșorului de măcel, în desimea frunzișului, o ureche fină prinde susurul lăcustelor. E un fel de sgomot de roțiță, foarte tainic, vagă frecare de pelicule aride. În acest surd bas neconținut izbucnește la răstimpuri, un clinchet repezit, foarte ascuțit, aproape metalic. Acesta e cântecul și strofa întretăiată de tăceri. Restul este acompaniament.

Cu tot basul, e slab, foarte slab concertul, deși se află în apropiata mea vecinătate o duzină de executanți. Sunetul este lipsit de intensitate. Bătrânul meu timpan nu e totdeauna în stare să prindă asemenea subtilități sonore. Puținul pe care-l prind este de o extremă dulceață, asemănat într'un fel cu calmul lucirilor crepusculare. Ceva mai multă amploare în trupul tău de arcuș, lăcustă verde, prietena mea, și ai fi un virtuos preferabil asprului greere, al cărui nume și faimă ți-au fost uzurpate în țările Nordului.

Totuș, n'o vei egala niciodată pe vecina ta broasca, aceea care-și sună clo-

pozei sub platanii, pe când clincheni sus în ei. Ea este cea mai mică din populația mea batraciană și deasemenea cea mai aventuroasă în expediții.

De câte ori, la ultimele sclipiri ale serii, n'o întâlnesc când, frământând vr'o idee, hoinăresc la întâmplare prin grădină? Ceva fuge, se rostogolește în salturi înaintea pașilor mei. E o frunză veștedă ruptă de vânt? Nu, am turburat pelerinajul unei broscuțe. Ea se ascunde grabnic sub o piatră, după un deget de pământ, după un smoc de iarbă, își revine din emoție și își reia apoi nota ei limpede.

În această seară de bucurie națională, ca la o duzină clinchetă care de care în jurul meu. Cele mai multe sânt pitite după ghiveciurile de flori care, lipite la rând, alcătuesc un vestibul înaintea locuinței mele. Fiecare are nota sa, pururea aceeaș, mai gravă la unele, mai ascuțită la altele, notă scurtă, netă, care umple urechea și sună o minunată puritate.

Cu un ritm lent, cadentat, parcă ar psalmodia litanii. *Cluc*, face unul; *clic*, răspunde altul cu gâttej mai subțire; *cloc*, adaogă al treilea, tenorul bandei. Și asta se repetă la nesfârșit, ca bătaia

de clopot din sat, într-o zi de sărbătoare: *cluc, clic, cloc*; — *cluc, clic, cloc*.

Orfeonul batracian îmi aduce aminte o armonică, pasiunea mea, când pentru urechia-mi de șase ani începuse să fie simțitoare magia sunetelor. Era o serie de lame de sticlă de inegală lungime, fixate pe două panglici întinse. Un dop de plută în capătul unei sărmuțițe slujia de despărțitor. Inchipuiți-va o mână novice lovind la întâmplare pe clavirul acela, cu bruscheța cea mai desordonată de octave, de disonanțe, de acorduri răsturnate, și veți avea imaginea lămurită a litaniei broaștelor.

Cântec? litania aceasta n'are nici cap, nici coadă; ca sunete curate, e delicios. Și așa stau lucrurile, cu oricare muzică din concertele naturii. Urechea noastră găsește sunete superbe, apoi se ascute și dobândește, în afară de realitățile sonore, simțimântul ordinii, întâia condiție a frumosului.

Iar această dulce muzicărie, dintr'un ascunziș la altul, este un oratorio matrimonial, convocarea discretă a unuia către una. Urmărilor concertului se ghicesc. Dar este peste putință de prevăzut straniul sfârșit al nunților. Iată, de pildă, că tata, în acest caz adevărat pa-

ter-familias în nobilul înțeles al cuvântului, părăsește într'o bună zi tainița sa într'o stare de nerecunoscut.

Poartă viitorul împachetat în jurul lăbilor posterioare: e împovărat cu un ciorchine de ouă, groase ca niște boabe de piper. Voluminoasa povară îi înfășoară pulpele, îi atârnă, îi vine până'n spinare. E cu totul diformat.

Unde merge, târându-se, incapabil să sară, așa de copleșit? Se duce, în tandrețea sa, acolo unde muma refuză să se ducă; la balta din apropiere, ale cărei ape călâi sânt indispensabile clocirii și vieții pulilor. Ouăle sânt gata să se ciociască în jurul pulpelor sale, sub mușchiul unei pietre, deci el e nevoit să înfrunte jilăveala și lumina tare a zilei. — el, pasionatul de întunecime. Cu mici opriri, merge înainte, cu plămâni congestionați de oboseală. Balta e de parte poate; n'are aface: înverșunatul pelerin o va găsi.

O găsește. Fără întârziere se cufundă, cu toată adâncă sa neplăcere de bae și îndată ciorchinele de ouă se desprind prin frecarea pulpelor una de alta. Restul se va face dela sine. Datoria împlinită, tata se zorește să se întoarcă acasă, la uscat. Abia și-a întors spatele și

mormoloeii negri viază și se mișcă. Pentru ruperea găoacii, nu așteptau decât atingerea cu apa.

Printre cântăreții crepusculelor de Iulie, unul singur, dacă ar avea o notă variată, ar putea să rivalizeze cu clopoțelii armonioși ai broaștei. Este scopul sau micul duce, grațios rapace nocturn, cu ochi rotunzi aurii. Are în frunte două cornițe de pene, pentru care a meritat în ținut numele de *Machoto banarudo*, bufnița cornută. Cântecul său, destul de tare ca să umple singur tăcerea nopții, este de o monotonie enervantă. Cu o nepăsătoare regularitate de măsură, *cio... cio*, pasărea expectorează la lună, ore întregi, cantata lunatică.

În acest moment, îsgonit din platanii locului de larma voioșilor, unul din ei a venit să-mi ceară ospitalitate. Il aud în vârful unui cipru vecin. De-acolo de sus, dominând corul liric, tae, cu perioade egale, orchestrația turbure a lăcustelor și a broaștelor.

Cu nota sa dulce face contrast, la intervale, un fel de miorlăit de pisică, purces dela alt punct. Este strigătul de chemare al vulgarei bufnițe, pasărea meditativă a Pallas-Athenei. Pitită toată ziua în tainița unui maslin găunos, a

început a hoinări de când au căzut umbrele serii. În sbor unduios, în legănări mlădioase, a venit din împrejurimi în bătrânii pini ai curții. Și amestecă, de acolo, în concertul general, discordanța mieunăturii sale, îndulcite puțin de distanță.

Clinchetul lăcustei verzi este prea subtil pentru a fi bine auzit în mijlocul atâtor sgomote; nu-mi vin din el decât slabe unde, perceptibile numai atunci când se face tăcere. Ea posedă, ca aparat sonor, numai o modestă țiteră: pe când ceilalți, privilegiați, au foale, au plămân; care aruncă o coloană de aer vibrant. Comparația nu e posibilă. Să ne întoarcem la insecte.

Una din ele, deși inferioară ca mărime și nu mai puțin sărăcăcios înzestrată, depășește, și încă cu mult, în lirism nocturn, pe lăcustă. Este searbădul și gingașul greere de Italia (*Oecanthus pellucens*. Scop.), așa de plăpând că nu cutezi să-l atingi, ca să nu-l strivești. Acesta concertează pretutindeni pe rosmarini, pe când licuricii aprind, ca să completeze serbarea, albastrele văpăi ale lampioanelor lor.

Delicatul instrumentist este alcătuit mai întâi din mari aripi, fine și lucioase

ca niște fărâme de mica. Favorizat de această înaripată, el țărâe cu o intensitate în stare să domine cantilena broaștelor. Ai zice că este, dar cu mai mult avânt, cu mai mult tremolo în arcuș, cântecul obicinuitului greere negru. Greșala este de neînălțurat pentru cel care nu știe că în această epocă de călduri strașnice, adevăratul greere, orfeonist al primăverii, a dispărut. Grațioasei sale viori i-a urmat alta și mai grațioasă și mai vrednică de un studiu special.

Aceștia sânt, dacă ne mărginim la persoanele de elită, principali coriști ai acestei serate muzicale: scopul, cu soluri lăncede; broasca, clopoțel de sonate; greerele de Italia, care ciupește corzi de violină; lăcusta verde, care parcă lovește într'un minuscul triumphi de oțel.

Sărbătorim astăzi, cu mai multă larmă decât convingere, era nouă, politicește datată dela luarea Bastiliei; ci cu o superbă nepăsare de lucrurile omenești, sărbătoresc soarele. Cântă fericirea de a trăi, rostesc hosana arșitei caniculare.

Ce le pasă de om și de bucuriile lui, așa de schimbătoare! Pentru cine, pentru ce, pentru care idee, vor sfârâi pe-

ste câți-va ani artificii? Mare ghicitor ar fi cel care ar putea spune. Moda se schimbă și ne aduce neprevăzutul. Focul care și-a suit în cer mănunchiul de scânteii a fost pentru urgisitul de eri, ajuns idol astăzi. Măine pentru altul.

Peste un veac sau două, afară de erudiți, cine va mai ști de luarea Bastiliei? E îndoelnic. Vom avea alte bucurii și alte necazuri.

Să ne cufundăm mai adânc în viitor. Va veni o zi, așa se pare, în care, din progres în progres, omul va cădea, ucis de excesul a ceea ce numește însuși civilizație. Prea pornit să fie zeu, nu poate nădăjdui la placida longevitate a bestiei. El nu va mai fi, atunci când broscuța tot își va rosti litania, în tovărășia lăcustei, a scopului și-a altora. Cântau înainte de noi pe planetă: vor cânta și după noi, sărbătorind ceea ce n'are schimbare, gloria toridă a soarelui.

Dar să nu întârziem prea mult la festivalul acesta, să redevenim naturalistul dornic de a se instrui în intimitatea dobitoacelor. Lăcusta verde (*locusta viridissima*), nu pare comună în vecinătatea mea. Anul trecut, propunându-mi să studiez animalul acesta și vânătorile mele rămânând fără rezultat,

am fost silit a recurge la bunăvoința unui pădurar, care mi-a adus două perechi de pe platoul Lagardè, regiune rece, în care începe a se urca spre Ventoux.

S'a întâmplat ca norocul să suradă stăruinței. Lăcusta verde a ajuns obicinuită anul acesta. Fără să ies din cuprinsul meu, am obținut dela lăcuste, atât cât doriaam. O aud seara în tufișurile de verdeață. Să profităm de noroc, care poate nu se va mai înfățișa.

Din Iunie, ea este instalată, într'un număr de perechi îndestulător, sub un clopot de pânză metalică, ce îngăduie un strat de nisip într'o gropiță. Superbă insectă, pe cinstea mea, întregă e de un verde minunat, cu două galoane albe, pe de lături. Prin talia ei strânsă, prin proporțiile-i svelte, prin marile-i aripi de găză, este cea mai elegantă din lăcustele noastre. Sânt încântat de prizonierii mei. Ce mă învață? Vom vedea. Deocamdată, trebuie să-i hrănesc.

Dau încarceratilor foi de lăptucă. Le mănâncă, adevărat, dar foarte cumpătat, de parcă le-ar disprețui. Am priceput: am de-aface cu vegetarieni foarte puțin convinși. Alt-ceva le trebuie: pe

semne o pradă. Dar care? O întâmplare fericită mă încunoștiințează.

În zori, făceam obișnuiții mei o sută de pași pe dinaintea porții, când căzu ceva din platan și auzii un scârțâit. Dau fuga. O lăcustă verde golia pântecul unui greer. În van acesta sgomotă și gesticulează, lăcusta n'o lasă, își infundă capul în măruntaele ei, nimicindu-le prin mici îmbucături.

Aflasem: atacul avusese loc în copac, disdedimineată, în vremea odihnei greerului. Și sbaterile nenorocitului, disecat de viu, căzuseră, făcând un pachet din asaltatoare și asaltat. Mai apoi, de multe ori, am avut prilejul să văd asemenea măcel.

Am văzut chiar, culme a cutezanței, pe lăcustă asvârlindu-se în urmărirea greerului, care sbura pierdut. Ca eretele, urmărind în largul văzduhului ciocârliă. Pasărea de pradă este aci inferioară insectei. Ea atacă pe cine este mai slab ca ea. Lăcusta, dimpotrivă, atacă un colos, mult mai mare, mai puternic. Și totuș rezultatul acestui corp la corp disproporționat e neîndoelnic. Cu falca sa tare, clește tăios, rare ori scapă nespintecată prada, care, lipsită

de arme, se mărginește să țipe și să bâțâe.

Esențialul este să o ție, lucru destul de ușor în vremea somnolenței de noapte. Oricare greere, întâmpinat de ferocea lăcustă în plimbarea nocturnă, trebuie să piară jalnic. Așa se explică scârțaiturile de durere care se aud uneori prin frunzișuri în ceasuri târzii, deodată, atunci când țimbalele de multă vreme au tăcut. Banaditul învesmântat în verde-deschis a înfulecat un greere adormit.

Cel mai mic dintre pensionarii mei e mulțumit: îi voi hrăni cu greeri. Ele prind așa de mult gustul serviciului ce li-l fac, că după două, trei săptămâni, coprinsul ce le-am cedat este plin de capete și piepturi golite, de aripi smulse, de piciorușe rupte. Numai pânțele dispăre aproape în întregime. El este bucățica cea bună, puțin substanțială, dar foarte gustoasă pe semne.

În ea, în burta animalului este seva zaharată, pe care sfredelul greerului o face să iasă din cojile fragede. Să fie din pricina zaharicalei acesteia că pânțele prăzii este preferat oricărei alte părți? S'ar putea.

Cu gând să varieez regimul, le ser-

vesc poame din cele mai dulci, felii de pară, ciorchini de struguri, felioare de pepene galben. Toate sânt delicios prețuite. Lăcusta verde este ca Englezul: se'nebunește după bifteck sângerous de-avalma cu dulciurile. Iată de ce, poate, greerului prins, îi spintecă numaidecât pântecul, care-i furnizează un amestec de carne și de bonboană.

Să consumi greeri zaharați nu este cu putință în toate țările. În regiunile de Nord, unde sânt mulți, lăcusta verde n'ar găsi mâncarea ce o pasionează aci. Trebuie să aibă alte resurse.

Ca să fiu sigur, îi servesc Anoxii (*Anoxia pilosa*), echivalentul văratic al cărăbușului de primăvară. Coleopterul este primit fără șovăire. Nu-i rămân decât aripele, capul, picioarele. Acelaș rezultat cu superbul și durduliul cărăbuș al pinului (*Melolontha fullo*), animal îmbelșugat, pe care îl găsesc a doua zi spintecat de plutonul meu de mâncăi.

Pildele acestea ne spun destul. Ne spun că lăcusta este fervent consumator de insecte, mai cu seamă al acelor care nu au zale prea tari; ne afirmă gusturi hotărît carnasiere, dar nu exclusiye ca ale Mantiei religioase, care

refuză orice afară de vânat. Călăul greurilor știe să cumpăniască cu vegetale un regim prea aprins. După carne și sânge, poame zaharoase. Uneori, în lipsă de altceva, oleacă de iarbă.

Cu toate acestea canibalismul stăruie. E adevărat, nu văd în locul culăcustele. sălbătăciile așa de obișnuite la Mantaua religioasă, care-și măcelărește rivalele și își devorează amantii. Dar dacă vreuna din ele, mai slabă, moare, celelalte îi mănâncă leșul ca pe oricare altă pradă. Fără scuza lipsei de hrană, se satură cu tovarășa răpusă. De alt-fel, toate animalele purtătoare din fire cu sabie, are, mai mult sau mai puțin, aplecarea de a-și spînteca tovarășii înfrânți.

În afară de acest fapt, lăcustele locuesc foarte pacinic sub clopotele mele. Niciodată nu este între ele o neînțelegeră serioasă. Cel mult puțină rivalitate la hrană. Le servesc o felie de pară. O lăcustă se așează îndată pe ea. Gealoasă, îndepărtează prin svârlituri din picioare pe cele care mai vin să muște din delicioasa bucățică. Egoism este pretutindeni. Sătulă, cedează locul alteia, neîngăduitoare la rîndul ei. Una câte una, toată menageria vine la rînd. Burta plină, se scarpină un pic cu capătul

mandibulelor în josul piciorului, își lustruesc fruntea și ochii cu lăbuța muțiată în salivă. Apoi, acățate pe fuștei sau culcate pe nisip cu aer de cugetare, trândav digerează, fac siesta, mai ales cât ține căldura zilei.

Seara, după apusul soarelui, stolul e în frământare. Pe la orele nouă, animația e în toi. În bruște repeziri, aburcă pe dom sau coboară cu aceeaș grabă, ca să se urce iar. Se duc și vin tumultuos. Aleargă, țâșnesc pe pista circulară, gustând, fără să se opriască, lucrurile bune ce le găesc.

Bărbații, când ici, când colo, bâzâie de-oparte, supără cu antenele pe trecătoare. Viitoarele mame umblă grav, cu sabia pē jumătate ridicată. Pentru frământatele, înfriguratele acestea, marea ispravă este acum împerecherea. O privire exersată nu se înșală.

Și pentru mine este cel mai de căpetenie subiect de observație. Dorința mi-e împlinită, dar nu în destul, căci ceasul târziu al evenimentelor nu mi-a îngăduit să asist la actul final al nunților. Foarte târziu noaptea sau foarte de dimineață se petrec lucrurile.

Puținul ce l-am văzut se mărginește

la preludii, nesfârşite. Faţă'n faţă, a-
 proape frunte în frunte, îndrăgostiţii
 se pipăe îndelung, se întreabă cu moile
 lor antene. Ai zice că sânt doi adver-
 sari care încrucişază şi iar încrucişază
 florete pacifice. La răstimpuri, bărbatul
 bâzâe niţel, dă câte-va lovituri de arcuş,
 apoi tace, pe semne prea mişcat, ca să
 mai urmeze. A bătut ceasul unsprezece
 şi declaraţia nu s'a sfârşit. Cu mare
 părere de rău, învins de somn, îi las.

A doua zi, dimineata, femela poartă
 spânzurată sub baza oviscaptului o stra-
 nie maşină, sacul cu germeni, un fel de
 sticlută opalină, groasă şi parcă îm-
 părţită într'un mic număr de vesicule
 ovoide. Când lăcusta merge, lucrul acela
 atinge pământul şi se murdăreşte de
 nisip încleiat. Lăcusta face apoi un
 ospăţ cu sticla aceea roditoare, o seacă
 încet de conţinut, o înghite câte puţin.
 Multă vreme mestecă şi iar mestecă vâs-
 coasa bucătică şi sfârşeşte prin a o
 descleia. În mai puţin de o jumătate de
 zi, povara a pierit, savurată, consumată
 cu desăvârşire.

Acest neînchipuit ospăţ, pare adus de
 pe altă planetă, așa de mult se deosi-
 beşte de isprăvile pământeşti. Ce lume

ciudată este aceea a lăcustelor, care este una dintre cele mai vechi ale animalității pe uscat și, ca și colopendrul și cefalopedul, un reprezentant întârziat al moravurilor antice!

Citiască iubitorii de poezie :

„Versurile“ d-lui V. Demetrius

publicate în Nr. 1200 al

„BIBLIOTECII PENTRU TOȚI“

Volumul acesta a fost salutat, la prima sa apariție, de revistă „Convorbiri literare“, ca primul început al eșirii din eminescianism, ca o descătușare de influență. Cu un propriu material sufletesc, „Versurile“ acestea sânt o etapă glorioasă a literaturii române.

Muzicantul Orb

Povestire de KOROLENKO

TRADUCERE DE d-nul SOCOR

No. 373—373 bis

Această scriere apărută în 1889 și *Visul lui Makar*, sunt capodoperele marelui scriitor Rus.

MUZICANTUL ORB

e considerat de critica cea mai severă ca un minunat poem în proză, admirabil prin melancolia-i, ce te pătrunde, te mișcă până la lacrimi și te face mai bun în acelaș timp, prin sentimentele ce îți inspiră.

Povestirea aceasta e unica în toate literaturile și, dela aparițiunea ei, a fost imediat tradusă în toate limbile și face deliciul a milioane de cititori.

Prețul 14 Lei.

Catalogul „Bibliotecii pentru toți” se trimete gratuit, la cerere, de către Librăria editoare „Universala” Alcalay & Co., București, Calea Victoriei, 27.

In editura librăriei «UNIVERSALA» au apărut următoarele cărți:

Ion Agârbiceanu. Legea trupului (poveștea unei vieți) roman, 100 lei.

Legea minții, roman, 100 lei.

Arhanghelii, roman, în 2 volume, amândouă 180 lei.

Coman Virgil. inginer. Automobilul pe înțelesul tuturor. Cu ilustrații. 100 lei.

Demetrius V. Fecioarele, versuri, 35 lei.

„ Norocul cucoanei Frosa, nuvele, 35 lei.

„ Monahul Damian, roman distins de Societatea Scriitorilor Români cu premiul de 20.000 lei. 80 lei.

Dobrogeanu-Gherea Const. Toate cele 5 volume de critică și Neoiobăgia.

Dumitrescu M. A. Toate manualele sale pentru universitate și colecția de legi noi.

Hamangiu. Codul general al României dela vol. I—XVI, Codul de audiență etc.

Rostand Edmond. Puiul de vultur, dramă în versuri în 6 acte trad. de I. C. Aslan lei 50.

Sadoveanu M. Priveliști dobrogene 45 lei. „ Foi de toamnă, 45 lei.

Fenelon. Educația fetelor	9 8-100
Ferrière Darwinismul	340
Feuchtersleben. Higiena sufletului. Frumusețea, imaginația, inteligența, voința. Trad. de Stecedum.	764-65 b
Filimon N Ciocoi vechi și noi, partea I roman	80.1
„ Idem partea II	82-83
„ Idem partea III	84
Flammarion Camille. Astronomie populară, cu numeroase figuri explicative, — în cari grelele adevăruri științifice sunt prezentate sub o formă ușoară, plăcută și înțeleasă de cititori, cari rămân cu multe, variate și serioase cunoștințe astronomice, cu titlul de: „Ce e cerul“	357.9
„ Ce e viața?	315
„ O călătorie în cer	266
„ Stela roman complet.	1187—98
Flaubert. Trei povestiri	441-2
Fotografie. Manual practic, cu figuri explicative de I. D. Mitriu	740—42
Materialul necesar, aparatul fotografic, obiectivul, diafragmă, cum se păstrează și se îngrijește materialul, plăcile fotografice, poza, camera obscură, procederea negativă și pozitivă, virarea și fixarea fotografiei în culori, măritri, distracții fotografice, etc.	
France Anat. Albina (nuvele)	572-572 b
„ Baltazar, nuvele.	708
„ Crima lui Sylvestru Bonard, roman	933—41
„ Povestiri, trad. de Iosif Nădejde	493
„ Remușcarea (Jocasta) trad. de d-na Cecropide	1030. 1030 b.
Furtună Dumitru. Despre Ion Creangă, cuvinte și mărturisiri	960

- Gane N.** Nuvele. Vol. I. Domnița Ruc-sandra, Fluerul lui Ștefan, etc. 505-6 b
 „ Vol. II. Petre Rareș, Duca, Bălașa, Andrei, Florea Curcanul. 353-4 b.
 „ Vol. III. Sgârctiul, Ion Urdilă, Ūra din copilărie, etc. 355-356 b.

E unul din povestitorii noștri însemnați al cărui stil neîntrecut farmecă pe cititor și ale cărui nuvele se citesc și se recitesc totdeauna cu aceeaș ne-
 spusă plăcere.

- Gârleanu Em.** Odată, nuvele 292-292 b.
Gautier Th. Avatar, Roman 612-612 b
 „ Moaria înamorată. Nuvele, în românește de Caton Theodorian 743-4

Genoveva de Brabant, sau Triumful nevinovăției 520-20 b

Georgesou Nedelea (Preot) Despre existența lui Dumnezeu 914-916

Ghibu Onisifor. Portrete pedagogice. 1111
 J. J. Rousseau; Dr. W. Rein; Ernst Neumann; Regina Elisabeta; Gheorghe Lazăr; Haret; Alex. Roman; Ion Mr. Moldovan; Virgil Onișiu; Petru Pipoș, etc.

- Ghioa I.** Scrisori către V. Alecsandri
 vol. I 224-5
 „ II 226-7
 „ III 228-9
 „ IV 230-3

Ghiolțul în palmă. Cum se poate cunoaște caracterul. Ce e chiromancia? Geografia mânilor. Semnificarea formei mânilor. Liniiile mânilor. Ce mână ai? Mic vocabular al Chiromanciei. Ghicirea trecutului, prezentului și viitorului. 511-5

Goethe. Dragoste cu toane, traducere în versuri de St. O. Iosif 884